

Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie

Miesięcznik Duchowieństwa Archidiecezji Warszawskiej.

Cena pojedynczego zeszytu 2 zł.

Prenumerata roczna 20 zł.

Ogłoszenia w stosunku 100 złotych
za stronicę.

Rękopisów, przysłanych do druku, Redakcja nie zwraca.

Adres Redakcji: **Warszawa, Miodowa 17.**

W sprawach prenumeraty i innych
administracyjnych, adres:

Kurja Metropolitalna, Miodowa 17.

Zeszyty zamienne i egzemplarze
recenzyjne należy nadsyłać pod
adresem Redaktora: **Miodowa 17.**

DZIAŁ URZĘDOWY.

Rozporządzenia Stolicy Apostolskiej.

TREŚĆ: „*ACTA APOSTOLICAE SEDIS*”, N. 1. R. 1930.

Constitutio Apostolica. De Paraguay seu Ss. Assumptionis dioecesis dismembratione et erectione novae provinciae ecclesiasticae et novarum dioecesium de Concepcion et de Villarica ac Chaco. — 1 Maii 1929. *Litterae Apostolicae.* — Venerabiles Servi Dei Thomas Hemerford, sacerdos saecularis; Ioannes Jones, sacerdos Ordinis Fratr. Minorum; Robertus Southwell, sacerdos e Societate Iesu; Philippus Howard, comes de Arundel eorumque socii, omnes in Anglia in odium Fidei interempti, Beati renuntiantur. — 15 Decembris 1929. II. Venerabilis Dei Famulus Ioannes Ogilvie, sacerdos professus Societatis Iesu, Beatus renuntiatur. — 22 Decembris 1929. *Suprema S. Congregatio S. Officii.* Decretum. Damnantur libri: „Mario Misiroli: Date a Cesare — La politica religiosa di Mussolini con documenti inediti; Ignotus: Stato Fascista, Chiesa e Scuola — Libreria del Littorio“. — 25 Ianuarii 1930. *S. Congregatio Concilii.* — Ad Ordinarios dioecesanos: de inhonesto feminarum vestiendi more. — 12. Ianuarii 1930. *S. Congregatio de Religiosis.* *Instructio.* — Ad supremos moderatores et moderatrices religiosarum laicarum Familiarum: de obligatione subditos in doctrina christiana rite imbuendi. — 25 Novembris 1929. *S. Congregatio Rituum.* — Decretum super martyrio in causa Beatificationis seu declarationis martyrii Venerabilis Servi Dei Ioannis Ogilbaei, sacerdotis professi Societatis Iesu, in Scotia in odium Fidei interempti. — 30 Novembris 1929. — Decretum super martyrio in causa Beatificationis seu declarationis martyrii Venerabilium Servorum Dei Thomae Hemerford, sac. saec.; Ioannis Ro-

berts, sac. O. S. B.; Ioannis Jones, sac. O. F. Minorum; Roberti Southwell, sac. Societatis Iesu; Philippi Howard, comitis de Arundel et sociorum, in odium Fidei, in Anglia interfectorum. — 15 Decembris 1929. III. — Decretum super tuto in causa Beatificationis seu declarationis martyrii Venerabilium Servorum Dei Thomae Hemerford, sac. saec.; Ioannis Roberts, sac. O. S. Benedicti; Ioannis Jones, sac. O. F. Minorum; Roberti Southwell, sac. Societatis Iesu; Philippi Howard, comitis de Arundel, et Sociorum, in odium Fidei in Anglia interfectorum. — 15 Decembris 1929. IV. Decretum super tuto in causa Beatificationis seu declarationis martyrii Venerabilis Servi Dei Ioannis Ogilbaei, sacerdotis professi Societatis Iesu, in Scotia in odium Fidei interempti. — 15 Decembris 1929.

TREŚĆ: „ACTA APOSTOLICAE SEDIS“ Nr. 2.

LITTERAE ENCYCLICAE. — Ad venerabiles fratres, Patriarchas, Primate, Archiepiscopos Episcopos aliosque locorum Ordinarios, pacem et communionem cum Apostolica Sede habentes itemque ad christifideles catholici orbis universos: De christiana iuventutis educatione. — 31 Decembris 1929. MOTU PROPRIO. — Instituitur „Sectio Historica“ penes Sacrorum Rituum Congregationem. — 6 Februarii 1929. CHIROGRAPHI. I. — Ad Emum P. D. Basilium Episcopum Veliternum S. R. E. Card. Pompilj, vice sacra in Urbe Antistitem: de divinis iuribus in ditione Russica dire laesis reparandis. — 2 Februarii 1929. II. — Ad Emum P. D. Caietanum tit. S. Agathae S. R. E. Presb. Card. Bisleti, a Secretis Sacri Consilii Seminariis ac Studiorum Universitatibus regundis: de instituta Commissione ad normas innovandas pro collatione graduum ac pro ratione studiorum in ecclesiasticis athenaeis. — 6 Februarii 1930. II. — Ad Emum P. D. Petrum tit. S. Laurentii in Lucina S. R. E. Presb. Card. Gasparri, hactenus a Secretis Status. — 7 Februarii 1930. IV. — Ad Emum P. D. Eugenium tit. SS. Ioannis et Pauli S. R. E. Presb. Card. Pacelli, a Secretis Status. — 7 Februarii 1930. S. CONGREGATIO PRO ECCLESIA ORIENTALI I. Decretum. — De clericis orientalibus, sive saecularibus, sive religionis, qui e territoriis aut dioecesibus orientalibus in septemtrionalem vel mediam, vel meridionalem Americam, vel in Australiae regiones demigrant, ut spirituales inibi curam praestent fidelibus proprii ritus. — 23 Decembris 1929. II. Decretum. — De clericis orientalibus, sive saecularibus sive religiosis, qui e territoriis aut dioecesibus orientalibus in Americam septemtrionalem, vel in Australiae regiones se conferunt, non ad curam spirituales fidelibus proprii ritus praestandam, sed ob aliam causam, oeconomicam vel moralem, vel demum ut inibi per breve tempus versentur. — 7 Ianuarii 1930. II. Decretum. — De clericis orientalibus eleemosynas, pecuniam vel Missarum stipendia colligentibus seu corrogantibus extra orientales regiones et dioeceses. — 7 Ianuarii 1930. IV. Notificatio. S. CONGREGATIO DE PROPAGANDA FIDE Instructio. — Ad Vicarios Praefectosque Apostolicos et ad Superiores Institutorem, quibus a S. Sede missiones concreditaе sunt. — 8 Decembris 1929.

TREŚĆ: „ACTA APOSTOLICAE SEDIS“, N. 3.

CONSTITUTIO APOSTOLICA. — De S. Thomae de Meliapor diocesis nova circumscriptione. — 3 Iulii 1929. *LITTERAE APOSTOLICAE. I.* — Praefectura apostolica de Lihsien ad vicariatum apostolicum evehitur, novaque donatur sede et designatione de Ankwo. — 13 Iulii 1929. *II.* — Seperato territorio ex vicariatu apostolico de Hankow erigitur in Sinis missio independens de Hwangchow. — 18 Iulii 1929. *III.* — Territorium seperatum a vicariatu apostolico Nigeriae Occidentalis adnectitur praefecturae ap. Nigeriae Orientalis, in posterum Negeriae Septentrionalis nuncupandae. — 18 Iulii 1929. *IV.* — Separato territorio ex apostolico vicariatu de Foochow in Sinis, erigitur missio independens de Shaowu. — 18. Iulii 1929. *V.* — Distracto territorio e vicariatu apostolico de Suifu erigitur in Sinis praefectura apostolica de Yachow et curis indigenae cleri committitur. — 19 Iulii 1929. *VI.* — Diviso vicariatu apostolico de Chungking erigitur in Sinis vicariatus apostolicus de Wanh-sien et cleri indigenae curis conceditur. — Augusti 1929. *VII.* — Erigitur vicariatus apostolicus de Shunking ex divisione vicariatus apostolici de Chengtu et clero indigenae committitur. — 2 Augusti 1929. *VIII.* — Apostolica erigitur Nuntiatura Dublini, apud liberum Statum Hiberniae. — 27 Novembris 1929. *EPISTOLA.* — Ad Emum P. D. Vincen-tium Episc. Ostiensem ac Praenestinum, S. R. E. Card. Vannutelli, Sacri Collegii Decanum; quinquagesimo appetente natali episcopatus eius. — 26 Ian. 1930. *S. CONGREGATIO PRO ECCLESIA ORIENTALI Decretum.* — De abbatia et paroecia graeca Cryptoferratensi ac earum separatione a dioecesi Tusculana. — 19 Maii 1929. *S. CONGREGATIO DE RELIGIOSIS.* — Ai Revmi Superiori degli Ordini regolari e degli Instituti ed Associazioni con o senza voti, di diritto pontificio, per l'applicazione dell'art. 29, lettera b), del Concordato tra la Santa ed il Regno d'Italia, relativo al riconoscimento della personalità giuridica delle Associazioni religiose. — 6 Febbraio 1930. *S. CONGREGATIO DE SEMINARIIS ET STUDIORUM UNIVERSITATIBUS. LITTERAE.* Ad Archiepiscopos, Episcopos aliosque locorum Ordinarios; de studiis orientalium rerum et de cathechesi in Seminariis impensius exco-lendis. — 28 Augusti 1929.

TREŚĆ: „ACTA APOSTOLICAE SEDIS“, N. 4.

MOTU PROPRIO. — Commissio pro Russia a Sacra Congregatione pro Ecclesia Orientali seiungitur ac sui iuris constituitur. — 6 Aprilis 1930. *CONSTITUTIO APOSTOLICA.* — De dismembratione dioecesis Botucatuensis et novae dioecesis „Assisensis“ erectione. — 8 Novembris 1928. *LITTERAE APOSTOLICAE I.* — Ecclesia B. M. V. Immaculatae adnexa domui Clericorum Excalc. a Passione D. N. I. C., loci „Isola del Gran Sasso“, intra fines dioecesis Pinnensis et Hatriensis, basilicae minoris honoribus augetur. — 1 Iulii 1929. *II.* — Dispensata forma canonicae electionis, declaratur S. Lucia V. et M. patrona principalis oppidi „S. Lucia del Serino“, dioecesis Salernitanae. — 21 Octobris 1929. *III.* —

Templum S. Celsi civitas Mediolanensis, honoribus augetur basilicae minoris. — 12 Novembris 1929. *EPISTOLAE I.* — Ad R. P. Alfonsum Irlich, Ord. FF. Minorum Conventualium Ministrum generalem, septimo exeunte saeculo ab excitato coenobio Patavino cum Antoniana aede. — 20 Ianuarii 1929. *II.* — Ad RR. PP. DD. Georgium Schmid De Grüneck, Episcopum Curiensem ceterosque Helvetiae Episcopos: officiosis litteris respondet ex communi conventu Einsidlensi datis. — 8 Septembris 1929. *S. CONGREGATIO DE DISCIPLINA SACRAMENTORUM.* Instructio de competentia iudicis in causis matrimonialibus ratione quasi-domicilii. — 23 Decembris 1929. *S. CONGREGATIO RITUUM. I.* — Confirmationis cultus ab immemorabili tempore praestiti Servo Dei Balthasari a Clavario, Sacerdoti professo Ordinis Fr. Minorum Beato nuncupato. — 8 Ianuarii 1930. *II.* — Decretum super miraculis in causa canonizationis Beatae Catharinae Thomasiae Canonissae Regularis professae Ordinis S. Augustini Palmae Balearium. — 9 Martii 1930.

MOTU PROPRIO PIUSA XI,

ustanawiające autonomiczną Komisję dla Rosji, dotąd podległą Kongregacji dla Kościoła Wschodniego.

Od początku pontyfikatu troski Nasze i zabiegi zwróciliśmy ku licznemu narodowi rosyjskiemu, który szczególną przez Nas miłością jest otaczany, ponieważ już bardzo długo znajduje się w nieszczęśliwych i wprost nieludzkich warunkach.

Wśród wielu zabiegów i poczynañ, jakie w tej sprawie czyniliśmy, aby wedle możności nie tylko przyjąć z pomocą w nieszczęściu temu narodowi, lecz, co ważniejsze, by zabezpieczyć jego wieczne zbawienie, przedewszystkiem zasługuje na uwagę, co zresztą wszystkim jest wiadome, **Komisja dla spraw Rosji**, którą ustanowiliśmy w r. 1925 przy Kongregacji dla obrzędów i spraw Kościoła wschodniego, powierzając jej interesy i sprawy Rosjan, mieszkających na ziemi ojczystej, bądź też zdaleka od niej przebywających wśród obcych.

Gdy jednak pilnie i dokładnie rozważyliśmy, że przez te kilka lat liczba spraw i zajęć wspomnianej **Komisji** i rzeczonej Kongregacji stale wzrasta i obecnie wciąż wzrasta, dostrzegliśmy, że obecne warunki i sprawy Rosjan w ojczyźnie i poza jej granicami mieszkających, wymagają pilniejszej troski ze strony Stolicy Apostolskiej. Aby więc ta troska, tak rozległa i dobroczynna, była skuteczniejszą i wydatniejszą, dokładnie sprawę rozważywszy, uznaliśmy za właściwe Komisję dla Rosji oddzielić od Kongregacji Wschodniej, z którą dotąd była połączona i uczynić ją samoistną w sprawach powierzonych. To jednak nie przeszkadza, aby między Kongregacją i Komisją istniała nadal łączność pracy i wzajemne okazywanie sobie pomocy, jakiej wymagać będzie natura spraw i narodów, jednej lub drugiej powierzonych.

Na mocy zatem pełni posiadanej władzy Apostolskiej, Motu Proprio oddzielamy Komisję dla Rosji od Kongregacji, z którą dotychczas była połączona i ogłaszamy ją jako samoistną, nie innej, tylko Naszej, władzy podległą. Prezesem jej ustanawiamy Czci-godnego Brata Michała D'Herbigny, tytularnego biskupa Issarliku; wszystkie władze i prawa, jakie mu dotąd z tytułu jej Prezesa przysługiwały, potwierdzamy i nowych, o ile zajdzie tego potrzeba, udzielimy.

To, co zostało w tem piśmie Naszem Motu Proprio postanowione, ma być za ważne i zdecydowane uznane bez względu na jakiegokolwiek inne przeciwne rozporządzenie.

Dano w Rzymie, u św. Piotra, dnia 6 kwietnia 1930 r., Pontyfikat Naszego dziewiątego.

PIUS PAPIEŻ XI.

**BREVE APOSTOLSKIE „MIANUJĄCE KARDYNAŁA LEPICIER
LEGATEM APOSTOLSKIM NA MIĘDZYNARODOWYM
KONGRESIE EUCHARYSTYCZNYM W KARTAGINIE.**

Ukochany Synu! Pozdrowienie i Apostolskie Błogosławieństwo!

Prorocze słowa Chrystusa Pana: „a ja, gdy podniesionym zostanę od ziemi, wszystko pociągnę ku sobie” zdają się spełniać w sposób najbardziej widoczny w czasie kongresów eucharystycznych, szczególnie tych, które mają charakter międzynarodowy. Na kongresach tych można wprost podziwiać ich działanie nie tylko na katolików, którzy pobudzają się do szczególnej pobożności względem Najświętszego Sakramentu, ale i na inowierców, którzy, jakby pod wpływem uderzenia tych boskich rzeczy, rozpromienieni powszechnem wzruszeniem, współdziałają wybitnie w tym tryumfie Najświętszej Eucharystji.

To sprawiło, że wszystkie kongresy, które za dni naszych odbywały się we wszystkich częściach świata, z coraz większą były przeprowadzane uroczystością, jak to zauważyć można było w różnych miastach europejskich, w Jeruzalem w Azji, i ostatnio w Chicago w Ameryce i w Sydney w Australji. Każdy z nas wie, jak wielkie one przyniosły owoce dla religji i pożytek dla życia katolickiego. Brakowało jeszcze tego tryumfu eucharystycznego w Afryce, w tej Afryce, tak niegdyś kwitnącej w pierwszych wiekach Kościoła wiarą tylu gorliwych mężów i świętością tylu zakonników, pośród których wznosi się Augustyn, bezwątpienia jeden z najwybitniejszych Książąt Doktorów Kościoła, którego w tym roku obchodzimy pamiątkę piętnaście razy setną przejścia na swój tron niebieski. Bardzo więc rzeczą jest odpowiednią, by ten Kongres Eucharystyczny obchodzony był na ziemi Augustyna, a w szczególności w Kartaginie, w tem mieście, które słynie nie tylko ze starożytnych pomników i z chwały wojen punickich, ale które otacza chwała życia chrześcijańskiego, ono bowiem było kolebką i terenem tak licznych

zastępów prawdziwych atletów wiary, szczególnie zaś Cypriana i Tertuljana.

My więc, pragnąc gorąco, by za łaską Bożą zakwitło znowu życie katolickie w Afryce, chcemy w jakikolwiek sposób być również obecni na Kongresie w Kartaginie. Dlatego też pismem niniejszem mianujemy Cię, Ukochany Synu, Naszym Legatem Apostolskim w tym celu, byś w Naszym Imieniu władzą przewodniczył na tym Kongresie i we wszystkich jego uroczystościach i ceremoniach. Jesteśmy pewni, że Osoba Twoja, wybitna tak przez Twą pobożność i blask purpury rzymskiej, przyczyni się potężnie do osiągnięcia upragnionego powodzenia w tej wielkiej uroczystości. Dzisiaj już kosztujemy radości tego dnia, gdy Król Pokoju, Jezus, ukryty pod mistyczną zasłoną, będzie przez Ciebie obnoszony po ulicach starożytnego miasta i gdy wszyscy wierni, zebrani ze wszystkich narodów, pod Twem przewodnictwem modlić się będą, by w ukochanej Afryce, gdzie wraz z gorliwymi pasterzami z takim poświęceniem pracują misjonarze, którzy jako swego ojca czczą ś. p. kardynała Levigerie i tylu innych, zakwitło jak najprędzej i rozwijało się Królestwo Boże.

W tej nadziei, by pomnożyć blask uroczystości i owoc dla dusz, dajemy Ci władzę udzielania w czasie Mszy pontyfikalnej błogosławieństwa w Naszym imieniu dla wszystkich obecnych wraz z odpustem zupełnym na zwykłych warunkach kościelnych. Niechaj to błogosławieństwo, którego z całego serca udzielamy Tobie, Ukochany Nasz Synu, i wszystkim uczestnikom Kongresu, będzie zadatkiem łask niebieskich i zapewnieniem Naszej szczególnej miłości.

Dan w Rzymie u św. Piotra, dn. 25 kwietnia w uroczystość św. Marka. r. p. 1930, a dziewiątego Naszego Pontyfikatu.

Pius Papież XI.

ŚW. KONGREGACJA SEMINARJÓW I STUDJÓW UNIwersyteckich.

LIST DO ARCYBISKUPÓW, BISKUPÓW I INNYCH ORDYNARJUSZÓW MIEJSCOWYCH O USILNIEJSZEM PRZESTRZEGANIU STUDJÓW RZECZY WSCHODNICH I KATECHEZY W SEMINARJACH.

Najdostojniejszy i Najprzewielebniejszy Panie!

Czego katolicy zawsze pragnęli, aby wszyscy na Wschodzie od łączności ze Stolicą Apost. oderwani, a tak dawno przywoływani, powrócili do jedności z tym Kościołem macierzystym, to zaprawdę zajmuje przede wszystkim Pasterza i Ojca Kościoła całego, Papieża Piusa XI, a zaprzęta tak pilnie, że już od samego początku pontyfikatu swego ku temu celowi zwrócił całe staranie i cały swój wysiłek. Zabiegliwości tej najwymowniejszy dokument wid-

nieje w owej encyklice *Rerum orientalium* o poparciu studjów wschodnich, ogłoszonej dnia 8 września r. 1928.

Stosując się do tych zabiegów i życzeń Najwyższego Kapłana, niniejsza św. Kongregacja, powołana ku poparciu studjów kościelnych, postanowiła nie pomijać niczego, co by przyczynić się mogło do usunięcia owego wzajemnego zapoznania i lekceważenia ludów oraz wiekowego rozłączenia umysłów, płynącego przedewszystkiem z uprzedzeń, i co by mogło silniej ożywić zwłaszcza u alumnów i kapłanów znajomość historii, nauk, teologii przedewszystkiem wschodniej, jako ta encyklika zaleca.

Naprzód tedy należy wedle zdania niniejszej św. Kongregacji naogół zarządzić, aby w całym toku św. teologii uwzględniono szczególnie zagadnienia i sprawy, odnoszące się w jakikolwiek sposób do Kościołów i ludów wschodnich.

Chociaż bowiem w wyższych jedynie uczelniach świętych należałoby wprowadzić obowiązek urządzania szczególnych kursów teologii wschodniej czyli osobne jej katedry, słuszną jednak i prawie konieczną jest rzeczą, aby i w innych także Seminarjach duchownych, gdziekolwiek młodzież duchowna ku nadziei Kościoła dorasta i nauki święte pobiera, nie zaniedbywano tego, by chociaż niektórzy alumni pouczeni i gotowi wychodzili ku uprawie także tej części Kościoła, w której naprzód imię chrześcijańskie rozbrzmiało, donioślejszymi wydarzeniami wiary zajaśniało i na dalszy świat wieścią, cnotą i kazaniem się roztoczyło.

A wedle gólnego zdania ci przedewszystkiem studjami wschodnimi zająć się powinni, którym szczególnie powierzono nauczanie teologii albo historii kościelnej albo liturgji.

Tak więc, by przykładem rzecz wyjaśnić, niech się profesowie starają, by w wykładach i wyjaśnieniach przedwstępnych albo fundamentalnych teologii, którą z tego powodu **fundamentalną** nazywamy, to, co dysydenci wschodni zarzucają i wytykają prymatowi Papieża i nieomylnemu Jego nauczycielstwu, dokładnie i silnie zwalczali, przeciwstawiając tym zarzutom skuteczniejsze zawsze argumenta uczonych katolickich.

W dalszej również części nauki teologicznej, którą zowiemy **specjalną**, należy jasno odeprzeć zarzuty wschodnie przeciw pochodzeniu Ducha Świętego od drugiej osoby Trójcy Przenajśw. i przeciw wyrażeniu *Filioque*, dodanemu w Wyznaniu wiary, także przeciw Niepokalanemu Poczęciu Bogarodzicy Dziewicy albo przeciw prawdzie o Czystcu w szczególności.

W nauce o Sakramentach należy obszerniej wyłożyć to, co się odnosi do Chrztu, do Najśw. Eucharystji (do kwestji np. epiklezy), do innych Sakramentów.

W Liturgji należy z niemniej dokładną pilnością jak czcigł. i poważaniem wytłumaczyć różnice obrządków katolickich.

W historii kościelnej w końcu należy dokładnie opowiedzieć dzieje siedmiu pierwszych soborów powszechnych, oraz o następnych, zwłaszcza o lugduńskim i florenckim; nie można też pomi-

nać następnych poczynai i wyników Papieży w sprawie nawiązania unji, przedewszystkiem za naszych czasów ś. p. Piusa IX, kiedy z okazji zwołania Soboru Watykańskiego zaprosił Biskupów Wschodnich ojcowskiemi listami, oraz Leona XIII, również nieśmiertelnej pamięci Papieża, który w czasie długoletniego pontyfikatu swego tak wiele i tak mądrych podjął w tym celu starań, a w końcu Piusa XI, szczęśliwie panującego, który w oczach naszych z takim zapalem temi samemi kroczy śladami.

Sprawy te ogólnie poruszone wykazują dostatecznie doniosłość studjów wschodnich oraz potrzebę ich wielką, aby Ordynariusze popierali je coraz więcej w wszystkich szkołach, zwłaszcza teologicznych, w sposób przez nas wskazany.

Jeśli by zaś pomiędzy alumnami św. teologii ktoś zaletami umysłu, nauki, zdolnością odznaczył się i rokował pewną nadzieję, że mógłby się kiedyś dla dobra Wschodu nieco przysłużyć, niech będą przekonani, że nie mogliby Papieżowi uczynić nic przyjemniejszego a Najświętszemu Sercu Króla Boskiego nic lepszego, niż posłać tego alumna do Instytutu Wschodniego do Rzymu, aby dokładniej zapoznał się z temi studjami.

Przy tej sposobności św. Kongregacja na inną jeszcze sprawę pragnie położyć nacisk, z tego również powodu, aby ze względu na studia wyższe, nie zaniedbywano studjów pozornie niższych, w rzeczy samej jednak nawet potrzebniejszych i donioślejszych. Mamy na myśli to, co nam najświętsi Pasterze Kościoła oraz mężowie apostołscy tak często i tak usilnie polecali, i co niniejsza św. Kongregacja również niejednokrotnie i pilnie przypominała, aby w poszczególnych Seminarjach duchownych dla alumnów zwłaszcza teologii, urządzono szkołę czyli katedrę osobną dla św. Katechezy i należycie ją pielęgnowano. Wiadomo bowiem, że tego rodzaju katecheza, jako jest metodą odpowiednią przyswojenia zwłaszcza ludowi początków religji ci. ześcijiańskiej, stanowi niejako podstawę całej posługi kapłańskiej i jest najprzedniejszą skutków i postępów tejże posługi przyczyną w naszych przedewszystkiem czasach, które słowy apostołskimi naprawdę czasami **niewiadomości** nazwane być mogą (Dzieje Ap. XVII, 30). Tę katechezę widzimy niestety często zaniedbaną, a nieraz pierwsze początki religji podawane w sposób najnieodpowiedniejszy ludowi i dzieciom metodą zawiłą i ciemną, która zupełnie niezdolna zainteresować słuchaczy, że ubolewać trzeba nad owem westchnieniem Jeremjasza proroka: **Dzieci prosiły chleba, a nie było ktoby im ułamać** (Lam. IV, 4).

Niech zatem Ordynariusze starają się o to, co stanowi kanon 1365 Kodeksu Prawa Kanonicznego i co list niniejszej Kongregacji, wydany 8 września 1926, usilnie poleca, aby alumnów, wzrastających w poszczególnych diecezjach ku nadziei Kościoła, pouczano metodą odpowiedniejszą i napawano pragnieniem nauczania ludu chrześcijiańskiego i młodzieży przedewszystkiem zasad wiary naszej z coraz większym skutkiem.

Ordynariusze na najwyższą zasłużą sobie wdzięczność, jeśli niniejszą św. Kongregację dokładnie powiadomią o tem wszystkim, co w poszczególnych seminarjach pilnie ustanowiono albo należycie przestrzegano i przeprowadzono, aby obydwom postulatom niniejszego listu zadość się stało.

Dlatego składając już teraz Dostojności Twojej dzięki jak najgorętsze, życzę z serca wszelkich pomyślności.

Rzym, dnia 28 sierpnia 1929.

C. KARD. BISLETI, prefekt

L. S.

E. Ruffini, sekretarz

INSTRUKCJA ŚW. KONGR. ZAKONNEJ DO PRZEŁOŻONYCH GENERALNYCH ZGROMADZEŃ ZAKONNYCH LAICKICH O OBOWIĄZKU NALEŻYTEGO KSZTAŁCENIA CZŁONKÓW ZGROMADZENIA W RZECZACH WIARY.

Jak koniecznem jest człowiekowi ściśle i poważne wykształcenie w nauce chrześcijańskiej, z tego jasno się okazuje, że z niego czerpie pokarm i siłę prawdziwa wiara, bez której nie można wieść życia po chrześcijańsku. Konieczność ta zwłaszcza dziś daje się odczuwać, gdy wszędy się szerzą ciężkie błędy o Bogu, religii i duszy rozumnej, społeczeństwie, tudzież o wiecznem przeznaczeniu człowieka. Obowiązek głębszego poznania tej nauki przedewszystkiem dotyczy tych, którzy się poświęcili Bogu w zgromadzeniach zakonnych; zaniedbując bowiem takie poznanie nauki chrześcijańskiej nie będą oni mogli ani pielęgnować, jak należy, w sobie życia duchownego, ani też przykładać się, zgodnie ze swem zadaniem, do pracy nad zbawieniem innych.

A ponieważ, ostatnimi zwłaszcza czasy, powstałe liczne i rozmaite rodziny zakonne męskie i żeńskie, z których pracy, o ile należycie będą urządzone, słusznie i sprawiedliwie wiele dobra dla siebie Kościoł może się spodziewać, dla tego do nich ta Święta Kongregacja w szczególniejszy sposób skierowuje swoją troskę, w tym celu, aby wspomniani obojej płci członkowie dobrze się wykształcili i chłopców lub dziewczęta, które ich pieczy będą powierzone, w niej z należytą starannością oświecali.

Do powyższego celu powzięła zamiar wydać następujące zarządzenia, jakoż, za zgodą Najwyższego Pasterza, niniejszem piśmem i zarządza.

1. Wszyscy, zostający na próbie i w nowicjacie tak męskich jak i żeńskich zgromadzeń zakonnych, tak powinni się wyćwiczyć i oświecić w nauce chrześcijańskiej, aby każdy brat i każda siostra nietylko ją miała w pamięci, lecz mogła należycie wyjaśniać; nie należy też dopuszczać do złożenia ślubów nikogo bez przekonania się przez egzamin o wystarczającej jej znajomości.

2. Po upływie roku nowicjatu, wszyscy wychowankowie zakonnici, którzy mają w początkowych szkołach publicznych i prywatnych wykładać chłopcom i dziewczętom naukę chrześcijańską,

powinni być o tyle wykształceni, jak w samym katechizmie, tak również w sposobie wykładania jej dzieciom, aby mogli złożyć egzamin wobec Ordynariusza lub delegowanych przezeń biegłych.

3. Co się tyczy programu przygotowania się do tego egzaminu, może być ten, którego się używa przez Wikariat Rzymu przy egzaminach dla uznania zdolności do nauczania katechizmu w szkołach elementarnych.

4. O ile się poleca zakonnikom lub zakonnicom nauczanie chłopców lub dziewcząt religii nie w szkole, lecz w parafiach, powinni oni mieć z Kurji Ordynariatu świadectwo uzdolnienia.

Dane w Rzymie z Sekretariatu Św. Kongregacji Zakonnej dnia 25 listopada 1929 r.

A. H. M. Kard. Lépicier, prei.

ŚW. KONGREGACJA DLA KOŚCIOŁA WSCHODNIEGO.

DEKRET O KAPŁANACH WSCHODNICH, GROMADZĄCYCH ALBO WYJEDNUJĄCYCH JAŁMUŻNY I STYPENDJA MSZALNE POZA KRAJAMI I DIECEZJAMI WSCHODNIEMI.

Niejednokrotnie Stolica Apostolska wydała wskazówki i zarządzenia o tych sprawach i zagadnieniach, które albo do kleru wschodniego się odnoszą, albo do tych, którzy, nadużywając tego tytułu, z jakiegobądź powodu, opuszczają miejsce zamieszkania i, włączając się po obcych krajach, zabiegają o jałmużny, proszą o składkę i wyjednávają sobie stypendja mszalne, mawiając też niekiedy kłamliwie, że posiadają władzę zatrzymywania części tylko jałmużny mszalnej, udzielania zaś albo pozostawiania reszty ofiarodawcom, okłamując nieraz ohydnie kler i wiernych. Dlatego pożyteczną jest rzeczą powtórzyć i przypomnieć zarządzenia świeżo ogłoszone, a mianowicie **List okólny** wydany przez Kongregację Rozszerzenia Wiary dnia 1 stycznia 1912 oraz **Upomnienie** przez niniejszą św. Kongregację co dopiero 2 kwietnia 1925 obwieszczone, poza tem, co postanawia can. 622 § 4 Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. j.: „Niech Ordynariusze łacińscy nie zezwalają żadnemu duchownemu wschodniemu, jakiegokolwiek stopnia i jakiegokolwiek godności, gromadzić pieniądze w swoim obwodzie bez autentycznego i świeżego reskrytu św. Kongregacji dla Kościoła Wschodniego, i niech swego poddanego w tymże celu do diecezji wschodnich nie posyłają”.

Ponieważ jednak tego rodzaju ciężkie wielce oszustwa nie rzadko i teraz przez tych zwłaszcza obmyśla się i przeprowadza, którzy, ani nie mając święceń, ani nie pochodząc ze Wschodu, ani nie będąc katolikami, podstępem przywłaszczają sobie rzecz i imię, zatwierdza się usilniej i rozwija dokładniej wskazówki już wydane, aby zapobiec oszukaństwu i wedle sił bronić dobrego imienia ludzi wschodnich, przez dekret niniejszy, rozważony dostatecznie wśród sesji plenarnej ich Eminencyj XX. Kardynałów niniejszej św. Kongregacji, dnia 17 czerwca 1929 odbytej:

1) Do podjęcia jakiegokolwiek kolekty pieniężnej czy stypendyj mszalnych w diecezji łacińskiej przez jakiegobądź duchownego wschodniego, jakiegobądź stopnia i jakiegobądź godności, potrzebne jest bezwzględnie zezwolenie św. Kongregacji dla Kościoła Wschodniego.

2) Św. Kongregacja dla Kościoła Wschodniego tej trzymać się będzie zasady, że nie udzieli nigdy zezwolenia na ubieganie się o pieniądze czy też na gromadzenie stypendjów mszalnych w każdym miejscu i z jakiegokolwiek przyczyny.

3) Jeśli zaś niekiedy z powodu szczególniejszych okoliczności i z przyczyny wprost nadzwyczajnej na takie zezwolenie się zdecyduje, określi się i ograniczy koncesję tę niezwykłą do miejsc ściśle oznaczonych; a równocześnie **św. Kongregacja sama Biskupów miejscowych osobno i dokładnie o zezwoleniu tem i przyczynie udzielonej koncesji powiadomi; z zastrzeżeniem, że i w tym wypadku kolekta dobyć się może jedynie za zgodą Biskupa.**

4) Żaden zatem Ordynariusz nie może się, poza wypadkiem, że odbierze uwiadomienie od Stolicy św. albo wprost albo przez Legata papieskiego — czy to Nuncjusza, czy też Delegata Apostolskiego — jako wyżej celem zapobieżenia oszustwom w tej sprawie postanowiono, zgodzić albo zezwolić w jakimkolwiek sposób, by w jego obwodzie odbywała się jakabądź kolekta pieniężna czy stypendjów mszalnych, nawet i w wypadku gdyby kolektor przedłożył pisma polecające albo jakiegokolwiek dokumenta innych Ordynariuszów albo jakiegobądź Dostojnika kościelnego, nie wykluczając pism jakoby od niniejszej św. Kongregacji pochodzących.

5) Dekret niniejszy obejmuje wszystkich ludzi ze Wschodu wszędzie, z wyjątkiem tych, którzy w własnem terytorjum wschodniem przebywają.

6) Uprasza się Najprzewielebniejszych Ordynariuszów, aby o Dekrecie niniejszym uwiadomili kapłanów swoich, zwłaszcza rządów kościołów, klasztorów i, o ile potrzeba, także wiernych.

Jeśli zaś takie wypadki albo nadużycia w ich diecezjach zajdą, niech nazwiska tych, którzy mienią się ludźmi ze Wschodu, podadzą niniejszej św. Kongregacji, a jeśli sprawa zwłoki nie cierpi i tego się domaga, przekażą ich władzy świeckiej.

Dekret niniejszy, aby wszystkim, do których się odnosi, dokładnie był znany, obowiązować pocnie od 1 kwietnia 1930.

Jego Świątobliwość zarządzenia te wszystkie, przedłożone Sobie podczas Audjencji dnia 22 czerwca i 7 grudnia 1929, uznał, zatwierdził i ogłosić polecił.

Dan w Rzymie, w komnatach św. Kongregacji dla Kościoła Wschodniego, dnia 7 stycznia 1930.

A. KARD. SINCERO, sekretarz

H. I. Cicognani, asesor

ODPOWIEDŹ ŚW. KONGREGACJI OBRZĘDÓW W SPRAWIE ZAJMOWANIA MIEJSC W PREZBITERJUM W KOŚCIOŁACH PRZEZ OSOBY ŚWIECKIE. (ŚW. KONGREGACJA OBRZ.

NR. V. 214 (1930).

Wskutek niestosowania się w archidiecezji wileńskiej, rzekomo na podstawie dawnego zwyczaju, do wyraźnych przepisów liturgicznych co do zajmowania miejsc w kościele w czasie nabożeństw przez osoby świeckie i powstałe stąd komentarze, J. E. Ks. Arcybiskup Metropolita Wileński zwrócił się do jedynej, mianowanej w tej materji instytucji, mianowicie do św. Kongregacji Obrzędów z następującymi trzema pytaniami:

1. Czy można tolerować, pomimo wielu zakazujących dekretów św. Kongregacji Obrzędów, przez wzgląd na trwający od niepamiętnych czasów zwyczaj, aby osoby świeckie podczas uroczystej Mszy św. wchodziły do prezbiterjum i tam stały lub siedziały?

2. Czy można dopuścić, aby podczas nabożeństw przebywali w prezbiterjum ministrowie Rzeczypospolitej, wojewoda starosta powiatowy lub wyższe w danej miejscowości szarże wojskowe?

3. Czy można dopuścić, aby podczas nabożeństwa Najwyższy Przedstawiciel Władzy cywilnej Państwa zajmował siedzenie, do tego specjalnie przygotowane na wzniesieniu, z klęcznikiem, pokrytym oponą, w asystencji dwóch oficerów?

Św. Kongregacja, po wysłuchaniu zdania specjalnej Komisji i po rozważeniu wszelkich okoliczności, uważa za konieczne na postawione pytania odpowiedzieć: **na pierwsze i drugie — przeciwnie**, według Ceremonjału Biskupiego, ks. I. rozdz. XIII. n. 13; Kan. 1263 Kod. Pr. Kan. i dekretów; **na pytanie III — przez** wzgląd na zwyczaj można dopuścić.

Dnia 12 kwietnia 1930 roku. (—) C. Kard. Laurenti. pref. św. Kongr.

Sekcja Historyczna św. Kongr. Obrzędowej.

„Motu proprio“ z dn. 6 lutego 1930 r. Ojciec św. ustanowił przy św. Kongregacji Obrzędowej Sekcję Historyczną, której zadaniem będzie zbieranie i badanie dokumentów, dotyczących życia, cnót, męczeństwa i długoletniej czci wiel. Sług Bożych przy procesach kanonizacyjnych, zwłaszcza w tych wypadkach, gdy brakuje świadectw współczesnych lub dokumentów niewątpliwych. Sekcja ta składa się z konsultorów, wyspecjalizowanych w naukach i badaniach historycznych, i ma prowadzić swe prace według najnowszych metod i sposobów badań historycznych. „Motu proprio“ podaje również w głównych zarysach Instrukcję, dotyczące nowej Sekcji.

(Acta Ap. Sedis, t. 22, str. 87).

Wniesienie na indeks ksiąg zakazanych.

Dekretem z dnia 23 stycznia 1930 r. Kongr. św. Officjum wniosła do katalogu ksiąg zakazanych nast., wydane w języku włoskim, książki:

1. **Mario Missiroli: Date a Cesare — La politica religiosa di Mussolini con documenti inediti,**

2. **Ignotus, Stato Fascista, Chiesa e scuola.** Powodem tego są błędy, w nich się znajdujące, które są przeciwne wierze katolickiej, zwłaszcza prawom Kościoła i najwyższej władzy Rzymskiego Papieża i jej wykonywaniu.

Dekret ten dn. 24 stycznia r. b. Ojciec św. raczył potwierdzić.
(Acta Ap. Sedis, t. 22, str. 24).

PONTIFICIA COMMISSIO**AD CODICIS CANONES AUTHENTICE INTERPRETANDOS
RESPONSA AD PROPOSITA DUBIA**

Emi Patres Pontificiae Commissionis ad Codicis canones authentice interpretandos propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, responderi mandarunt ut infra ad singula:

I. — DE COLLATIONE PRIMAE TONSURAE

D. An vi canonis 111 § 2, conlati cum canone 955 § 1, Episcopus alienum subditum sine legitimis proprii Episcopi litteris dimissoriis ad primam tonsuram promovere licite possit.

R. **Negative.**

II. — DE OPTIONE

D. I. An vi canonis 396 § 2 prohibeatur optio ad praebendas quomodocumque canonicae seu titulo canonicali adnexas.

II. An vi eiusdem canonis prohibeatur optio etiam ad domos praedia aliaque a praebendis canonicalibus distincta.

Ad I. **Affirmative.**

Ad II. **Negative.**

III. — DE BENEDICTIONE PAPALI

D. An Episcopus, plures habens regendas dioeceses, in earum altera benedictionem papalem Paschati Resurrectionis adnexam, de qua in canone 914, iure proprio in aliam diem transferre possit.

R. **Negative.**

IV. — DE MATRIMONIO FILIORUM APOSTATARUM

D. An sub verbis **ab acatholicis** nati, de quibus in canone 1099 § 2, comprehendantur etiam nati ab apostatis.

R. **Affirmative.**

V. — DE ULTIMIS VOLUNTATIBUS

D. Utrum verbum **moneantur**, de quo in canone 1513 § 2, sit praeceptivum, an tantum exhortativum.

R. **Affirmative** ad primam partem, **negative** ad secundam.

VI. — DE IURE DENUNTIANDI NULLITATEM MARTIMONII

D. An coniuges qui, iuxta canonem 1917 § n. 1 et interpretationem diei 12 Martii 1929, habiles non sunt ad accusandum matrimonium, vi eiusdem canonis § 2 ius saltem habeant nullitatem matrimonii Ordinario vel promotori iustitiae denuntandi.

R. **Affirmative**.

Datum ex Civitate Vaticana, die 17 mensis Februarii anno 1930.

P. CARD. GASPARRI. **Praeses.**

L. † S.

I. Bruno, **Secretarius.**

Rozporządzenia Kurji Metropolitalnej.

KURJA METROPOLITALNA

23 maja 1930 r. Nr. 2969.

DO

WIELEBNEGO DUCHOWIEŃSTWA ARCHIDIECEZJALNEGO
poza WARSZAWĄ.

Sprawa hipotecznego uregulowania własności kościelnych na imię posiadających je osób prawnych, kościelnych i zakonnych, przewidziana w punktach 1 i 2 art. XXIV. Konkordatu (Wiadom. Archid. 1925, str. 92) i rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 lutego 1928 r. (Wiad. Archid. 1928, str. 100), weszła na torę realizacji.

Wobec powyższego, w powołaniu się na komunikat Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawie przepisów prawa kościelnego o osobach prawnych, kościelnych i zakonnych (Wiad. Arch. 1927, str. 204) i na Statut 179 Synodu Archidiecezjalnego, Władza Archidiecezjalna wzywa WWIiKs. Proboszczów kościołów parafialnych i Rektorów kościołów filjalnych, aby w czasie jaknajprędszym zajęli się sporządzeniem, wyjednaniem i zebraniem i dostarczeniem do Kurji Metropolitalnej następujące dokumenty i dane.

1) Dwa egzemplarze na kalce płóciennej sporządzonego w trzech egzemplarzach (trzeci dla akt kościelnych na miejscu) przez Mierniczego Przysięgłego planu sytuacyjnego własności nieruchomości, należącej do zarządzanego przez NICH Rzymko - katolickiego Kościoła Parafialnego lub Filjalnego, jako osoby prawnej kościelnej, oraz rejestru pomiarowego, sporządzonego przez tegoż Mierniczego oddzielnie lub na planie sytuacyjnym.

Wyjaśnia się, że plan winien obejmować wszystkie części składowe posiadanej w dniu 10 lutego 1925 roku (data zawarcia konkordatu) własności nieruchomości danego Kościoła, a więc kościół z cmentarzem kościelnym, cmentarz grzebalny (lub cmentarze grzebalne, o ile jest i stary cmentarz zamknięty), zabudowania mieszkalne dla duchowieństwa i służby kościelnej, budynki gospodarcze, ogrody, łąki, stawy, pola i nieużytki, a więc wszystko to, co po ukazach 1864 r. 1865 r. o klasztorach i urządzeniu duchowieństwa świeckiego, z dawniejszych beneficjów kościelnych lub zakonnych pozostało we władaniu Proboszczów czy Rektorów, oraz te grunta, o które się powiększyło obecnie posiadane beneficjum proboszczowskie czy rektorskie w czasie późniejszym aż do dnia 10 lutego 1925 roku, na zasadzie darowizny, zapisu testamentowego, kupna lub innego tytułu prawnego.

Odnosnie do gruntów, nabytych w wyżej wspomnianym międzyczasie (po latach 1864 i 1865 do dnia 10 lutego 1925 r.), WWIIKsKs. Proboszczowie lub Rektorzy winni w objaśnieniu, o którym mowa pod punktem 5 niniejszego rozporządzenia, podać wyczerpujące dane, co mianowicie z umieszczonych na planie gruntów (powierzchnia), kiedy i na jakiej podstawie przybyło.

Zarządcy Kościołów parafialnych lub filjalnych powstałych przed dniem 10 lutego 1925 r., lecz dopiero po ukazach 1864 i 1865 r., a więc nie posiadający gruntów z dawniejszych beneficjów kościelnych czy zakonnych, w objaśnieniu, o którym mowa w punkcie 5-tym, winni wyszczególnić datę erekcji kościoła oraz dostarczyć szczegółów, co mianowicie z posiadanych i uwidoczniionych na planie gruntów (powierzchnia), kiedy i na jakiej podstawie zostało nabyte.

Wreszcie nadmienia się, że rozporządzenie niniejsze nie dotyczy tych kościołów parafialnych, które erygowane zostały po dniu 10 lutego 1925 r.

2) WWIIKsKs. Proboszczowie czy Rektorzy kościołów, położonych w miastach, będąc już w posiadaniu omówionych w punkcie pierwszym planu sytuacyjnego i rejestru pomiarowego, winni wyjednać w Magistracie miasta świadectwo nadania odpowiedniego miejskiego numeru hipotecznego posiadanej przez nich nieruchomości kościelnej miejskiej.

Świadectwo to winno mieć w przybliżeniu brzmienie następujące: „Magistrat miasta... niniejszym zaświadcza, że należąca do Rzymsko - katolickiego Kościoła Parafialnego (Filjalnego) pod wezwaniem..., w mieście... przy ulicy... położona nieruchomość (działka gruntu), według planu, sporządzonego dnia..., przez Mierniczego Przysięgłego... zawierająca powierzchnię..., otrzymuje numer hipoteczny miejski... (albo oznaczona jest numerem hipotecznym miejskim...) Świadectwo to wydaje się dla złożenia w hipotece celem wywołania powyższej nieruchomości kościelnej do pierwsiastkowej regulacji“.

B) WWIIKsKs. Proboszczowie lub Rektorzy Kościołów, położonych w osadach lub wsiach, również będąc już w posiadaniu pla-

nu sytuacyjnego z rejestrem pomiarowym, winni wyjednać w Urzędzie Gminnym, do którego dana osada czy wieś pod względem administracyjnym należy, świadectwo, jaką mianowicie nazwę miejscową nosi nieruchomość (działka gruntu) do kościoła należąca.

Co do nazwy w rzeczonem świadectwie wyjaśnia się, że bądź winna być wymieniona ta nazwa lokalna, pod którą w danej miejscowości posiadłość kościelna dotąd była znana (np. „Górka plebańska“ lub „Księżówka“ lub „Morgi“ lub „Grunta kościelne“ w... (i t. p.), bądź też w porozumieniu z władzami gminnymi winna być ustalona nowa nazwa, odrębna od nazw, przyjętych dla innych posiadłości w danej gminie, np. „Kolonja Grochowska“ dla własności kościoła w Grochowie“ „Mnichówka“ lub „Mnieszanka“ dla własności kościoła w Mnichu, „Imielnówka“ lub „Imielnianka“ dla własności w Imielnie, „Kolonja Kościelna“ lub „Osada Kościelna“ w Pęcicach i tym podobna odrębna nazwa, nie rażąca swem brzmieniem.

Świadectwo zatem odpowiedniego Urzędu Gminnego winno mieć w przybliżeniu brzmienie następujące.

„Urząd Gminny... niniejszem zaświadcza, że nieruchomość ziemska (działka gruntu) we wsi (osadzie)... położona, według planu sporządzonego dnia... przez Mierniczego Przysięgłego..., zawierająca powierzchnię..., należąca do Rzymsko - katolickiego Kościoła Parafialnego (Filjalnego) pod wezwaniem... we wsi... (w osadzie).. nosi miejscową nazwę...

Świadectwo niniejsze wydaje się dla złożenia w hipotecę w celu wywołania powyższej nieruchomości kościelnej do pierwiastkowej regulacji“.

3) Świadectwo Pisarza Hipotecznego odpowiedniego powiatu, że w powierzonym mu Archiwum Hipotecznem należąca do Rzymsko - katolickiego Kościoła Parafialnego (Filjalnego) w... nieruchomość (działka gruntu), zawierająca według planu sporządzonego dnia... przez Mierniczego Przysięgłego... powierzchnię..., oznaczona miejskim numerem hipotecznym... (albo nosząca nazwę miejscową...), nie posiada dotąd księgi hipotecznej.

Wyjaśnia się, że o ileby kościół parafialny, czy filjalny, erygowany do dnia 10 lutego 1925 r. posiadał na jakąkolwiek część z posiadanych przezeń obecnie gruntów własną księgę hipoteczną lub figurował, jako właściciel tej części gruntów w wykazie hipotecznym innej nieruchomości, do której ta część gruntów przedtem należała, Wl. Ks. Proboszcz czy Rektor w objaśnieniu, o którym mowa w punkcie 5-tym, winien tę okoliczność wymienić, podając nazwę księgi hipotecznej.

4) Ponieważ deklaracja Ordynariusza, którą ma poświadczyć Delegat Rządu, zgodnie z p. 3 art. 4-go wyżej przytoczonego Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, winna zawierać podanie okoliczności i dowodów, stwierdzających, że dana osoba prawna kościelna była w dniu 10 lutego 1925 r. w faktycznym, jawnem i spokojnem władaniu tego, co posiada, przeto WWI. Ks. Ks. Proboszczowie i Rektorzy winni zebrać i przesłać do Kurji wszelkie

możliwe w tym zakresie dowody takiego właśnie władania, a więc kwity z opłacanych w terminie przed i po dacie 10 lutego 1925 r. jakiegokolwiek podatków państwowych i komunalnych (magistrackich czy gminnych), rachunki z uskuteczionych robót budowlanych, instalacyjnych lub remontowych, dowody z uiszczonych składek ubezpieczenia od ognia czy gradobicia, kwity z wnoszonych opłat za służbę kościelną w miejscowej Kasie Chorych lub Zakładzie Ubezpieczeń pracowników umysłowych, księgi dochodów i rozchodów kasy kościelnej, prowadzone po miastach księgi meldunkowe ludności, zamieszkałej w domach kościelnych, w razie zaś ostatecznym, w braku wymienionych wyżej lub im podobnych dowodów, mogących potwierdzić jawne i spokojne władanie posesją kościelną, odpowiednie zeznania przynajmniej dwóch piśmionych, starszych wiekiem, cieszących się ogólnem poważaniem obywateli parafian, (właściciele majątków ziemskich lub osad włościańskich, bractw i członkowie b. Dozorów kościelnych etc.) Zeznania te winny być spisane mniej więcej w następujący sposób: „Na żądanie obecnego Proboszcza parafji... niniejszym pod gotowością potwierdzenia zeznania przysięga, z całą świadomością odpowiedzialności przed Bogiem i przed prawem za fałszywe zeznanie, będąc właścicielem majątku... osady włościańskiej..., lub będąc długoletnim członkiem Bractwa... przy kościele... i należąc jako katolik do parafji... od roku... świadczę i stwierdzam, że grunty należące do Rzymsko-katolickiego Kościoła Parafjalnego p. w... w..., zawierające ogólnej powierzchni..., jak to widzę na okazanych mi przez Ks. Proboszcza planie sytuacyjnym, sporządzonym dnia... przez Mierniczego Przysięgłego..., były i są dotychczas powszechnie uznawane jako własność wyżej wymienionego kościoła i pozostawały i pozostają obecnie w faktycznem, spokojnem i jawnem, przez nikogo niekwestionowanem władaniu kolejno mianowanych przez Władzę Archidiecezjalną proboszczów, którymi za mojej pamięci byli: Ks. A. B., Ks. C. D. i obecnie Ks. E. T.“ Pod takim mniej więcej zeznaniem osoba świadcząca winna położyć swój podpis w Urzędzie Gminnym czy Magistracie, który poświadczy tożsamość osoby świadczącej i własnoręczność podpisu.

5. Objasnienie własnoręczne WWII. Ks.Ks. Proboszczów lub Rektorów, zawierające wyjaśnienie rozmaitych szczegółów, poruszonych w punkcie 1—4 powyższego rozporządzenia, przyczem przy powoływaniu się w tem objaśnieniu na postanowienie Władz Państwowych lub Archidiecezjalnej, testamenty, darowizny, akty notarialne, wyroki sądowe etc., winny być dołączone i odpisy powoływanych dokumentów.

Wreszcie dodaje się, że z wszelkimi wątpliwościami, jakieby powstały przy wykonaniu niniejszego rozporządzenia, zechca WWII. Ks.Ks. Proboszczowie i Rektorzy zwracać się osobiście lub listownie do Rady Kurji Ks. Kazimierza Bączkiewicza (Przyrynek Nr. 2), który upoważniony został przez Jego Eminencję do przeprowadzenia wszelkich formalności i czynności prawnych, związanych z regulacją hipoteczną własności osób prawnych kościelnych.

Władza Archidiecezjalna, podkreślając wagę mającej być dokonaną sprawy, ufa całkowicie, że WWII. Ks.Ks. Proboszczowie i Rektorowie dołożą wszelkich starań, by w jaknajkrótszym czasie własność osób prawnych kościelnych była ostatecznie uregulowaną hipotecznie.

Wikariusz Jeneralny
Biskup Sufragan Warszawski

† St. Gall.

Kanclerz Kurji
Kanonik Metropol.

X.Z. Choromański.

ZMIANY W SKŁADZIE OSOBISTYM ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ.

MIANOWANI: Ks. Stanisław Jaczewski, wikariusz par. św. Andrzeja w Warszawie, administratorem par. Głogowiec.

PRZENIESIENI: Ks. Jan Malinowski, administrator par. Głogowiec, na adm. par. Nowy Dwór.

ZWOLNIENI: Ks. Prałat Marjan Tokarzewski na własną prośbę ze stanowiska administratora par. Nowy Dwór.

ODZNACZENI: Ks. Wacław Celiński, notariusz Kurji Metropolitalnej, przywilejem noszenia rakiety i mantoletu. Ks. St. Wilkoszewski, prob. par. Przybyszew, przywilejem noszenia rakiety i mantoletu.

Rozporządzenia prawno-państwowe.

W sprawie składania przysięgi służbowej przez nauczycieli duchownych.

Min. Wyznań Relig. i Ośw. Publ. Warszawa, dn. 9 lutego 1930 r.
Nr. I Prez. — 1038/30.

Nawiązując do zarządzenia z dnia 22 grudnia 1929 r. Nr. II. — 32116/29 (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. 1930, Nr. 1, poz. 2), Ministerstwo wyjaśnia, że nauczyciele duchowni wszystkich wyznań mogą składać przepisaną przysięgę służbową na ręce osoby duchownej odnośnego wyznania w obecności przedstawiciela władzy przełożonej. W razie potrzeby można w tym celu delegować właściwego wizytatora religij, ewentualnie osobę, wyznaczoną w porozumieniu z władzą duchowną danego nauczyciela.

Minister Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. **St. Czerwiński.**

W sprawie opodatkowania duchowieństwa.**I.**

Odpis.

Ministerstwo Skarbu.
Nr. D. V. 2113/2/29.

Warszawa, dn. 7 kwietnia 1930 r.

DO SEKRETARJATU EPISKOPATU POLSKIEGO.

Na pisma z dnia 14 marca i 4 kwietnia 1929 r. Nr. 246 i 312 Ministerstwo Skarbu przesyła w załączeniu odpis opinii Prokuratorji Generalnej z dnia 11 kwietnia 1929 r. L. 15842 w sprawie interpretacji art. 26 ustawy o państwowym podatku dochodowym.

Z powodu podanych w tej opinii Ministerstwo Skarbu nie może przychylić się do żądania Sekretarjatu co do zwolnienia duchowieństwa wyznania rzymsko - katolickiego od obowiązku opłacania nadwyżki podatku, przypadającej w myśl art. 26 powołanej ustawy.

Kierownik Ministerstwa Skarbu: (—) Ignacy Matuszewski.

Prokuratorja Generalna Rzplitej Polskiej.

Odpis.

Warszawa, ul. Kopernika 36 — 40 dn. 11 kwietnia 1929 r.
L. dz. 15842/6212/29. II. F. 20/6672.**DO MINISTERSTWA SKARBU W WARSZAWIE.**

W odpowiedzi na pismo z dnia 23 marca r. b. L. D. V. 1601/2/29 Prokuratorja Generalna na zasadzie jednomyślnej konkluzji sesji prezydjalnej z dnia 10 kwietnia 1929 r. komunikuje:

W myśl art. XV konkordatu „duchowni i ich majątek... podlegać będą opodatkowaniu narówni z osobami i majątkiem obywateli Rzeczypospolitej“. Innemi słowy konkordat stanowi, iż duchowni oraz ich majątek nie mogą podlegać żadnemu opodatkowaniu specjalnemu, od którego byłiby wolni inni obywatele; że natomiast, o co chodzi w danej kwestji, duchownym z tytułu ich przynależności do stanu duchownego nie służą z mocy konkordatu żadne przywileje. Wynika stąd, iż ulgi podatkowe jakiegokolwiek rodzaju mogłyby być przyznane duchownym tylko wówczas, gdyby przepisy prawne podatkowe, obowiązujące w Rzeczypospolitej, ulgi takie przewidywały.

Przepis art. 26 ustawy o państwowym podatku dochodowym (jak zresztą i przepisy art. 27 — 29 o zniżkach oraz ustawa w całej osnowie) nie zawiera żadnych wyjątków co do osób duchownych, nie daje się żadnej podstawy do zwalniania duchownych od wyżki podatkowej tym przepisem unormowanej.

Wyższe upodatkowanie osób nieżonatych lub niezamężnych może wynikać z dwóch założeń: albo postulatów polityki populacyjnej, która każe osoby nieżonate i niezamężne obciążać więk-

szym ciężarem podatkowym, aby je tą drogą skłaniać do wstąpienia w związek małżeński, albo też z postulatów ściśle fiskalno-podatkowych, które każą obciążać w wyższym stopniu osoby o większej zdolności płatniczej, pochodzącej z braku rodziny i ciężarów rodzinnych.

Gdyby obowiązująca ustawa o państwowym podatku dochodowym kazała wymierzać osobom bezżennym zwyżki podatkowe na zasadzie pierwszego założenia, to znaczy, gdyby traktowała te zwyżki jako sposób zachęty do zawierania związków małżeńskich. to istniałaby podstawa do dyskusji o zwolnienie, ale tylko de lege ferenda, od zwyżki tych osób, które z mocy swego powołania ślubów małżeńskich zawierać nie mogą, a więc i duchownych rz.-kat., jako obowiązanych do zachowania celibatu.

Z całej jednak konstrukcji art. 26, a to z faktu, iż stopa podatkowa ulega podwyższeniu dopiero przy stosunkowo znacznym dochodzie minimalnym, że osoby nieżonate i niezamężne obciążone są zwyżką tylko w wypadku, gdy nie mają na utrzymaniu żadnego członka rodziny, tudzież z braku jakiegokolwiek wzmianki, z której możnaby wnioskować o tendencji populacyjnej ustawy, wynika niewątpliwie, iż dla ustawodawcy polskiego miarodajnym był tylko wzgląd na wyższą zdolność płatniczą osób bezżennych. Wyłącznie fiskalnie-podatkową tendencję art. 26 stwierdzają zresztą wyraźnie przepisy zawarte w ust. 1 i 2 § 46 Rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 maja 1921 r. (Dz. Ust. Nr. 43 poz. 298).

Na podstawie wywodów powyższych dojść należy do konkluzji, iż reklamacje duchowieństwa pozbawione są prawnego uzasadnienia.

Za Prezesa Prokuratorji Generalnej (—) Marynowski, kierownik Wydziału, w z. Referenta sprawy (—) Kowalski.

II.

Odpis.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Nr. S. F. 194/1. Warszawa, dn. 15 kwietnia 1930 r. W sprawie opodatkowania duchowieństwa.

DO J. E. SEKRETARZA EPISKOPATU POLSKI.

w Warszawie, ul. Mokotowska 14 m. 7.

W związku z pismem z dnia 14 stycznia 1930 r. Nr. 24/30 w sprawie opodatkowania duchowieństwa, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, że według § 2 p. 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 29 grudnia 1926 r., wydanego w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych w celu wykonania ustawy z dn. 2 sierpnia 1926 r. o podatku od lokali (D. U. R. P. Nr. 12, poz. 95 z r. 1928), pomieszczenia, zajmowane przez duchowieństwo, podlegają podatkowi lokali z wyjątkiem lokali urzędowych biskupów i duchowieństwa paraf., pomieszczeń seminarjów duchow., domów przygospodarczych dla zakonników i zakonnic, oraz domów mieszkalnych zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa. Klasztory zaś zakonników i zakon-

nic, nieskładających ślubów ubóstwa, są wolne od podatków od lokali tylko w wypadkach, gdy są zakładami dobroczynnymi, naukowymi i oświatowymi.

O ile chodzi o podatki gruntów, to duchowni, którzy nie opłacają państwowego podatku gruntowego, są również zwolnieni od opłacania dodatku komunalnego do państwowego podatku gruntowego, gminnego podatku wyrównawczego (art. 1 ustawy z dn. 1 marca 1927 r. (D. U. R. P. Nr. poz. 208) i świadczeń drogowych w naturze (art. 30 i 31 ustawy z dn. 10 grudnia 1920 o budowie i utrzymaniu dróg publicznych (D. U. P. z r. 1921 Nr. 6 poz. 32), ponieważ wymiar wymienionych danin komunalnych opiera się na wymiarze państwowego podatku gruntowego. Natomiast co do specjalnych opłat i dopłat drogowych (art. 19 i 23 powołanej ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych), to duchowieństwo nie jest od nich zwolnione nawet w tych wypadkach, gdy nie opłaca państwowego podatku gruntowego, ponieważ wspomniane opłaty i dopłaty drogowe nie są dodatkami do podatku państwowego, lecz stanowią współudział zainteresowanych w kosztach utrzymania i budowy dróg.

Dyrektor Departamentu — (—) Korsak.

Zaliczenie poprzedniej służby księży prefektów.

MINIST. WYZNAŃ RELIG. I OŚW. PUBL.

Warszawa, d. 20 marca 1930 r. — Nr. II-29506/29.

Do Sekretariatu Episkopatu Polskiego w Warszawie, ul. Mokotowska 14 III. Na pismo z dnia 18-XI-1930 r. Nr. 2934/29.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że jest skłonne interpretować art. 107 ustawy z dn. 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924), mówiący o złożeniu deklaracji o oddaniu się nauczycieli do dyspozycji Ministra W. R. i O. P. w terminie po 1 stycznia 1921 r. liberalnie w odniesieniu do księży prefektów z powodu ważnych okoliczności, które uniemożliwiły im złożenie tej deklaracji w terminie właściwym.

Wobec powyższego Ministerstwo W. R. i O. P. oznajmia, iż indywidualnie wnoszone prośby księży prefektów, nauczycieli religii o zaliczenie czasu poprzedniej ich służby nauczycielskiej zaborczej i pracy w polskiej szkole prywatnej na podstawie powołanego artykułu 107 do wymiaru uposażenia będą życzliwie rozpatrywane i w miarę faktycznych okoliczności pomyślnie załatwiane.

Dyrektor Departamentu.
(—) Władysław Żłobicki.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

WSPOMNIENIA Z POBYTU W ZIEMI ŚWIĘTEJ.

Rana 26 marca 1929 r., jadąc z Kaify doliną Drezdeleńską, pokrytą wykłoszonym jęczmieniem, zbliżaliśmy się z bijącym sercem do Nazaretu.

Miasto, rozłożone w kotlinie i na zboczach gór, malowniczo wygląda.

Dażymy do kościoła Zwiastowania, zbudowanego przez oo. franciszkanów w. 1730 r., głównie do grotty pod prezbiterjum, gdzie odbyła się jedna z najświętszych tajemnic Zwiastowania Najświętszej Marii Panny i gdzie zda się słyszeć cudnie brzmiące słowa: „Oto ja służebnica Pańska“...

Uprzymniając sobie wszystko w wielkiem podniesieniu ducha i pokorze, składamy Ofiarę Niekrwawą.

Grotę oo. franciszkanie rozdzielili na dwie części z dwoma ołtarzami.

Miedzy dwoma filarami wejście prowadzi do wyższej grotty, gdzie Anioł się objawił; w grocie niższej kłęczała Maria Najświętsza. Po schodkach idzie się do grotty — mieszkania Św. Rodziny. Obok grotty Anioła widać mozaikę na podłodze — resztki śladów po bazylice św. Heleny.

Oo. franciszkanie mają zamiar, rozpocząć budowę nowego kościoła na wzór dawnej bazyliki, w której ma powstać kaplica polska za usilnem staraniem ks. dr. Aureliusza Borkowskiego, franciszkanina z Jerozolimy, z funduszków zbieranych przez niego w całej Polsce.

W Nazarecie poznaliśmy bardzo miłego braciszka Władysława Markowskiego z Warszawy. Ciekawe źródło jego powołania.

Przed czterdziestu laty, jako marynarz na rosyjskim okręcie, tonął w Jaffie w czasie strasznej burzy. Uczynił wtedy ślub, że zostanie zakonnikiem w razie uniknięcia śmierci. Po wyratowaniu się, wstąpił do zakonu św. Franciszka w Jerozolimie, gdzie przebył szesnaście lat jako pierwszy zakrystjan przy grobie Pana Jezusa, a obecnie jest zakrystjanem w Nazarecie.

Dowadywał się pilnie od nas o Polsce; słuchał wszystkiego z zajęciem i prosił w końcu, aby mu przysłać z Warszawy gazetę z dwóch ostatnich miesięcy.

W Nazarecie obok najdroższych pamiątek imponuje swym ogromem zakład oo. salezjanów na górze z piękną kaplicą. W zakładzie całe zastępy młodzieży arabskiej uczą się nietylko prawdziwej wiary, ale i rzemiosła.

Tworzy się w ten sposób zdrowy postęp i prawdziwą cywilizację w tych stronach.

W ciągu półtorej godziny samochodem z Nazaretu dojeżdża się do Tyberjadzkiego jeziora, tak wielkiego, jak nasze Morskie Oko.

W rogu od strony zachodniej bieleje Kafarnaum.

Tyberjada — miasteczko ze swemi nędznemi domkami nad jeziorem i rybakami, mało się różni od dawnego z czasów Chrystusa, który tutaj powołał pierwszych Apostołów, rybaków: Piotra, Jakóba i Jana.

Tutaj na wzgórzu przypomina się rozmnożenie chleba dla pięciu tysięcy ludzi. Pan Jezus, chcąc rozpuścić rzesze do domów, pojechał łodzią na drugi brzeg jeziora, ludzie tymczasem zdołali obiegać jezioro i, żądni słowa Bożego, czekali już po drugiej stronie.

Powrót z Tyberjady jeszcze ciekawszy. Droga zmiękowata, a więc nie nudna. Przed oczyma ciągle widoczna kopulista góra Tabor, która z całego pasma gór wybija się jako królowa.

Nic dziwnego, że tę górę Zbawca świata wybrał na miejsce Przemienienia Pańskiego.

Po drodze spotykamy w ładnej dolinie urodzajnej, uwieńczonej oliwkami, jakby pannę młodą — Kanę Galilejską.

Wróciwszy do Kajfy kolejną, zdążamy do Jerozolimy.

Po drodze mijamy dwie wsie, kulturalnie urządzone z nowymi ogrodami i winnicami z przeważającą ludnością żydowską, Zimmerin i Benjamin i pagórzystą i urodzajną dolinę Sorek, gdzie mieszkała Dalila.

Tu zdradziecko pojmany Samson i oślepiiony. Dalej miejsce Bittir, przypominające straszną rzeź żydów za cesarza Adrijana, z powodu powstania. Odtąd rozpoczyna się rozproszenie żydów po świecie.

Jedziemy poprzez tunele i wąwozy coraz dalej, i gdy pod wieczór dn. 27 marca w Wielką Środę usłyszeliśmy dobitny głos konduktora „Jerusalem!“, doznaliśmy dziwnego wzruszenia.

Onieśmieleni, zdążaliśmy z dworca wijącą się pod górę ku miastu piękna, asfaltową drogą, nie patrząc wcale na widoki. Zdawało nam się, żeśmy niegodni stapać po ziemi, gdzie Zbawca świata skropił ją krwią i potem.

Dotarliśmy do hospicjum oo. franciszkanów i w tem uczuciu i onieśmieleniu czekaliśmy następnego ranka.

Nazajutrz o świcie bierzemy udział w nabożeństwie, odprawianem przez ks. metropolitę krakowskiego Sapiehę przed Grobem P. Jezusa, w asyście oo. franciszkanów, w otoczeniu osób różnych narodowości, przeważnie pielgrzymów francuskich. Po nabożeństwie procesja z Najświętszym Sakramentem naokoło Grobu.

Potężne wrażenie! Słabnie jednak, gdy się spojrzy przypadkiem na angielskich policjantów w czapkach, niby dla porządku, w rzeczywistości gorszących swą rozmową i obojętnością, dalej na przeróżnych gapiów miejscowych i wreszcie na bezceremonjalnych i krzykliwych Greków, którzy po skończonem ledwie nabożeństwie katolickiem, odpychają bez miłosierdzia modlących się przy Grobie patników i, przy nielicznej garsce swych wyznawców, rozpoczynają swoje krzykliwe nabożeństwo.

Zamieszanie się potęguje, gdy po drugiej stronie Grobu jednocześnie odprawiają nabożeństwo Ormianie czy Koptowie.

Wtedy zatykać uszy i uciekać. Dopiero po południu, przy nadzwyczajnej ciszy, zbliżamy się do Grobu, jako do Najwyższej Świętości i oddajemy się rozmyślaniu.

Jakaś dziwna przemiana.

Myśl, wyzwolona z pęt cielesnych, drga, faluje i przenosi się w tę zamierzchłą chwilę, gdy Zbawiciel Świata, dokonawszy dzieła Odkupienia, zasypia na krzyżu i złożony do grobu.

Dusza przeżywa cały proces, wzrusza się, boleje i łyzy mimowoli wyciska z oczu.

Myśl wraca do ciała, następuje ocknienie, człowiek się ogląda i widzi garstkę ludzi podobnie się modlących.

Zwiedzamy powoli świątynię Grobu Pańskiego. Wzniesiona w 1130 r. przez krzyżowców na miejscu zburzonej bazyliki św. Heleny.

Widoku nie ma, z powodu skupienia domostw. Tylko placyk przed wejściem.

Zbudowana w formie rotundy z galerjami o dwu piętrach i wspaniałą kopułą, opartą na osiemnastu filarach. Galerje zamieszkane przez mnichów, przeważnie greckich. Pośrodku kościoła stoi kaplica, ozdobiona pilastrami i zakończona kopułą z kolumnienkami. Naokoło lampy i świeczniki.

Wnętrze kaplicy składa się z dwóch części. W pierwszej wznosi się kamień grobowy, wprawiony w marmur, na którym siedział Anioł. Stąd wchodzi się przez niski otwór do właściwego Grobu czyli groty, wyłożonej marmurem. Tutaj można odprawić Mszę św. w otoczeniu paru osób.

Ze szczątkami dawnej bazyliki spotykamy się w kaplicy św. Heleny, do której schodzi się na dół po schodach. Bardzo ciekawy zabytek starodawny. Kopuła wsparta na czterech kolumnach korynckich, mało co wystaje ponad ziemię. Jeszcze niżej nie-wielka kaplica Znalezienia św. Krzyża.

Na pierwszym piętrze kościoła, czyli na dawnej Górze Kalwarji znajdują się ołtarze, przypominające cztery przedostatnie stacje Męki Pańskiej. Kościół w wielu miejscach opuszczony, w niektórych zniszczony i grozi zawaleniem. Potrzebuje natychmiastowego, gruntownego odnowienia.

Nieszczęściem jego, że ma kilku gospodarzy.

W rękach katolików dawno już byłby doprowadzony do świetności.

Idąc z kościoła Grobu Pańskiego ku wschodowi przez bramę św. Szczepana, przechodzimy mostkiem przez dolinę Józafata ponad potokiem Cedronu i zbliżamy się do kościoła Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, zbudowanego przez św. Helenę u stóp góry Oliwnej. Kościołem i kaplicą grobu Matki Boskiej władają Grecy.

Do grobu prowadzą z dziedzińca schody do obszernej groty,

skąd wejście na prawo do małej groty czyli właściwego grobu oświetlonego lampami.

Przed grobem facjata w kształcie gotyckiego łuku. Ciekawy, starodawny zabytek.

O kilkanaście kroków imponuje nowa bazylika oo. franciszkanów z trzema wspianiami łukami na zewnątrz i czterema Ewangelistami z marmurowej, pozłoczonej mozaiki.

Wewnątrz trzy nawy z filarami marmurowymi. Sklepienie mozaikowe, przeważnie złote. Pomiędzy łukami rozłożyste drzewa oliwkowe. Kolor niebieski sklepienia, tylko, zdaje się, nieodpowiedni. Posadzka również mozaikowa z marmuru.

W prezbiterjum kościoła znajduje się miejsce skaliste, gdzie Pan Jezus zlewał się krwawym potem.

Tuż obok świątyni Ogród Oliwny, starannie przez ojców utrzymywany, pięknie ogrodzony, kwiatami obsypany, z drzewami oliwkowymi, dochodzącymi do czterech metrów obwodu. Przypuszczać należy, że to już następne pokolenie po dawnych drzewach z czasów Chrystusowych. Wchodzimy wreszcie na szczyt góry Oliwnej, skąd Pan Jezus wstąpił do nieba.

Radość niezmierna oblała nasze oblicza, jednocześnie i smutek się zarysował, gdyśmy oglądali ślad stopy Zbawiciela na skale w meczecie nędznym, postawionym na miejscu zburzonej świątyni św. Heleny.

Schodząc powoli z góry, stajemy naraz w zadumaniu w miejscu, skąd najpiękniejszy widok na Jerozolimę.

W tem miejscu miał Pan Jezus spojrzeć na miasto i, prorokując jego upadek, zapłakać. Stąd rzeczywiście widać całe miasto, jak na dłoni. Otoczone naokoło murem z ośmiu bramami, wawozami, a dalej górami, z pięknym meczetem Omara i błyszczącą kopułą kościoła Grobu Pańskiego, strzelającymi wieżycami, nowych kościołów, domostw płaskich, górnym Syjonem, tworzy jedno ściśle skupienie.

Po tych wrażeniach spuszcza się w dół — mimo żydowskich cmentarzy, utrzymywanych w lepszym stanie od mahometańskich, grobów Absalona, Zachariasza i Jozafata. Mijamy starą opuszczoną oliwkę, na której miał się Judasz powiesić. Ta oliwka — to zapewne latorośl dawnej. Dość wrażeń na dzień dzisiejszy.

Kładziemy się do snu, aby na drugi dzień w Wielki Piątek o świcie wyruszyć pieszo do Betleemu, odległego 12 kilometrów od Jerozolimy.

Wychodzi się z miasta bramą Jaffską, groźną z powodu sąsiedztwa twierdzy z czterema basztami i zarazem najruchliwszą, jako łącznik dworca z miastem. Szosa szeroka. Przechadzka miła, bo słońce wschodzące jeszcze tak nie pali i okolice piękne, urozmaicone winnicami. Po drodze spotykamy grób Racheli, żony Jakóba. Jest to budynek nieduży, murowany, z kopułą na wzór meczetu. Już widnieje Betleem rozproszony na pagórkach

ze swemi kościołami, klasztorami, instytucjami publicznemi, a wśród nich panująca na górze Bazylika, zbudowana przez św. Helenę na miejscu świątyni pogańskiej Wenery.

Bazylika nadzwyczaj zniszczona i opuszczona, bo w posiadaniu Greków. Rzecz charakterystyczna.

Grecy, żądni pochwylenia nieomal każdej pamiątki Ziemi Św., nie dbają jednak o dobre ich utrzymanie. Z dziedzińca dwoje drzwi prowadzi do przedsionka. Z powodu uszkodzenia drzwi, wejście jest niskie, wobec czego przy wchodzeniu trzeba się schylać.

Bazylika zbudowana w kształcie krzyża łacińskiego o pięciu nawach. Wielkie kolumny z kapitelami korynckimi. Sklepienia niema, tylko dach z wiązaniem drewnianem. Resztki mozaiki na ścianach.

Idziemy do grotty Bożego Narodzenia, wyłożonej marmurem w rodzaju korytarza w skale.

Grota ciemna, tylko lampy rzucają blade światło. Pątników obdarzają Grecy świeczkami.

W grocie wgłębienie — miejsce narodzenia Pańskiego. Poznać je można po gwiazdzie srebrnej o czterdziestu promieniach, przybitej do tablicy marmurowej, jeszcze z czasów, kiedy Grota była pod opieką katolików. Naprzeciwko wejścia nisze, gdzie stał żłobek Pana Jezusa.

Nad żłobkiem ładny obraz Narodzenia Pańskiego i Pokłon Trzech Króli. To miejsce należy do katolików i tutaj można odprawić Mszę św.

W podziemiach pełno jaskiń, kaplic: jaskinia św. Józefa, Młodzianków i św. Hieronima z jego obrazem. Obrazy św. Pauli i jej córki Eustachji w postaci leżącej, św. Euzebjusza z Kremony i innych wyjątkowo tutaj bardzo ładne, a obraz zdaje się, św. Pauli. wgłębiony w murze, artystycznej wprost wartości.

O skupieniu w grocie Narodzenia Pańskiego trudno mówić z powodu ciągłego ruchu pątników.

Dopiero gdy się wyjdzie poza Betleem i w samotności przy stokach gór zobaczy „Pole pasterzy“, wtedy z całą gwałtownością budzi się świadomość i jakby się słyszy dźwięczącą mile w uszach anielską pieśń: „Chwała na wysokościach Bogu, a na ziemi pokój ludziom dobrej woli“.

Z tem radosnem wrażeniem wracamy pośpiesznie do Jerozolimy, aby o trzeciej po południu wziąć udział w Drodze Krzyżowej, prowadzonej przez oo. franciszkanów, w otoczeniu tysiąca pątników różnych ras, jakby jednej rodziny chrześcijańskiej.

Pierwsza stacja Męki Pańskiej zaczyna się na dziedzińcu dawnego pretorium rzymskiego, osiem następnych oznaczonych napisami, znajduje się w różnych miejscach wąskich uliczek, prowadzących w stronę kościoła Grobu Pańskiego.

Pięć ostatnich w samym kościele...

Rozmyślania czytane po włosku, a modlitwy Ojciec Nasz

1 Zdrowaś Marja po łacinie. I choćby kto nie rozumiał treści, a uświadomi sobie, że po tej drodze stapał zakrwawiony i obłany potem Zbawiciel, musi doznać wstrząsającego wrażenia, które dochodzi do najwyższego napięcia na widok prawdziwego, kamiennego słupa, przy którym było biczowanie Pana Jezusa.

Droga Krzyżowa odbywa się w porządku, ponieważ wtedy ruch uliczny i wszyscy inowiercy: Turcy, Żydzi czy Arabowie w stojącej postawie zachowują się przyzwoicie.

Jeszcze władze duchowe nie zdołały przeżyć i odtworzyć w umyśle tych silnych wrażeń, a już rankiem w Wielką Sobotę samochodem ruszamy ku morzu Martwemu. Okracamy Górę Oliwną i po drodze spotykamy wioskę Betanję, miejsce zamieszkania rodziny Łazarza, wraz z jego grobem.

Poza wioską wjeżdżamy w góry. Droga się ciągle wiję coraz więcej pusto. Same góry kamienne i wzgórza. Wreszcie po półtoragodzinnej podróży roztacza się u stóp gór — dolina i Morze Martwe, zamknięte między górami długości 76 km.

Nad morzem parę budek drewnianych i łódek, wreszcie łazienką z przedziałami i coś w rodzaju cukierni. Trzeba tutaj rozwiązać legendę o Morzu Martwym, że „nic w nim nie żyje, a woda tak tłusta, że utonąć nie można i zostawia osad na ciele”. Trochę przesady.

Woda podobna do wód naszego Bałtyku, nadzwyczaj tylko słona. W obecności naszej, parę osób rozkoszuje się w kąpieli długiej. Również i rybki w morzu się znajdują. Tylko na dołynie odczuwa się piętno przekleństwa.

Pokryta jakby białym całunem — solą i wapnem — pozostałościami z wylewów morza, zupełnie nieurodzajna.

Rzeka Jordan niedostępna, ukryta w zaroślach, wcale nie uroczą, płynie równo i spokojnie. Na tej pustynnej dolinie w bliskości Jerycha uderza naraz oczy śliczna oaza — to ogród pomarańczowy i bananowy.

Jerycho — nieścina bardzo nędzna, szczególnie po trzęsieniach ziemi. Ożywiają ją trochę ogrody.

Za miastem kończy się urodzajna oaza, zaczyna się pustynia.

Wjeżdża się raptownie pod górę. Tuż straszna przepaść. Hen z daleka z gór płynie woda. Ujęta w łożyska przez ludzi, roznosi we wsze strony napój ludziom i stworzeniom i zrasza ogrody i niwy.

Stąd widać dobrze górę, gdzie Pan Jezus poddał się kuszeniom podczas czterdziestodniowego postu.

Dziki tu kraj, a w swej dzikości piękny. Zwiedzając go, musimy wspomnieć o miłym wrażeniu, jakie wywarło na nas niespodziane spotkanie się w Jerozolimie, przy stole, wśród masy pątników cudzoziemców, z oryginalną pielgrzymką polską, z pod Siedlec i Łukowa; złożona była z dwunastu osób mężczyzn i niewiat z prawdziwej wsi polskiej, ludzi ubranych po wiejsku.

Prowadził tę pielgrzymkę gospodarz wiejski, młody rolnik,

coprawda bywalec w Rzymie i Ziemi Świętej. Zaczęła się radosna pogawędka.

Dowiedzieliśmy się, z jakimi trudnościami walczył przewodnik. Najwięcej miał przeszkód w otrzymaniu wiz angielskich w Warszawie. Czekali na nie z pół roku. Chodziło, zdaje się, o stan materialny pątników.

Wybrali się niefortunnym okrętem, który powracał dopiero za miesiąc i narażał pątników na dłuższy pobyt.

Byliby w kłopotliwym położeniu ze względu na wyczerpanie się zapasów, gdyby nie gościnność o. o. franciszkanów, którzy nie nazaczyli ceny nikomu, a przyjmowali datki od gości jako ofiary.

Nadużywali jednak nasi rodacy gościnności Ojców; nie bowiem nie płacąc, spożywali spokojnie sute jedzenie i litry dobrego wina, czego nigdy nie zaznali w swych domach.

Miły i rozsądny przewodnik zaciekawiał nas swą pewną postawą i wyniosłością, gdy przy spotkaniu się z zakonnikami wypowiadał pozdrowienie po włosku: Buon giorno — Dzień dobry.

Wycieczką opiekował się ks. dr. Aureljusz Borkowski, franciszkanin, Polak, główny działacz w duchu polskim na Ziemi Św. i kierownik wszystkich zbiorowych i pojedynczych wycieczek polskich.

Przybył do Jerozolimy jako piętnastoletni młodzian z ziemi Płockiej i tu odbył studja. Za jego usilnem staraniem w obecności konsula polskiego, podczas naszego tam pobytu, urzeczywistniła się wreszcie kielkująca od kilkadziesiątu lat myśl otworzenia Domu polskiego. Twórcą tej myśli był niezwykle ksiądz Marcin Pięciurek, prawie 80-letni staruszek, rodem z Polski, wyświęcony w Rzymie. Jeszcze na długo przed wojną za pieniądze, zbierane z całej Polski i od rodaków z Ameryki, kupił od Turków dom, ofiarował go dla pątników polskich i oddał pod opiekę episkopatu polskiego. Zabezpieczył tylko pokój dla siebie i miejsce dla kaplicy domowej.

Ze względów politycznych, ani prymas gnieźnieński ani warszawski nie mogli objąć tej opieki. Dom więc z konieczności pozostał pod opieką ks. Pięciurka, co dało powód do oskarżenia go nawet w prasie, że za grosz publiczny kupił dom dla siebie.

Podczas wojny, Turcy wywieźli ks. Pięciurka jako poddanego rosyjskiego i dom zabrali. Po wojnie musiał odkupywać dom na nowo.

I doczekał się wreszcie tej chwili radosnej, dla której poświęcił życie, że kupiono 20 łóżek i poraz pierwszy Dom polski przyjął do siebie w gościnę dwunastu włościan i włościanek z Podlasia.

Ciekawa tylko rzecz, kto będzie prawnym opiekunem tego Domu, czy Rząd, czy Episkopat polski.

Dom o kilku pokojach, nie wysoki, z dachem płaskim, ścięśniony bez podwórza. Za to po dachu można się przechodzić, używać

świeżego powietrza, przyglądać się Jerozolimie, a wieczorem podziwiać ciemną noc gwiazdzistą.

Jerozolima, jak i cała Palestyna, znajdująca się po wojnie pod okupacją angielską, odznacza się porządkiem.

Ulice czyste. Żebraków niema. W całym kraju dobrze utrzymane drogi. Wiele z nich wylane jest asfaltem. Wszędzie można dojechać samochodem. Bodajbyśmy mieli takie bruki w Warszawie na Marszałkowskiej ulicy i innych pierwszorzędnych.

Widocznie Anglicy podnieśli cywilizację kraju po wojnie, lecz czy się powiodą polityczne ich zamiary powierzenia zarządu kraju żydom, to wątpliwa rzecz, gdy się widzi w całym kraju tylko ich, garstkę przy wielkiej masie Arabów.

Z drugiej strony, o ile wiemy od oo. franciszkanów, to również i katolicy nie bardzo zadowoleni z rządów angielskich.

Anglicy są stronni pod względem wyznaniowym; popierają więcej Greków.

Sprawiedliwość nakazuje nam wyjawić szczerze, że żydzi, choć w mniejszości, odgrywają wśród Arabów rolę cywilizacyjną.

W domach i sklepach żydowskich daleko czyściej. Lepiej uprawiają pole i winnice. Chodzą też bez pejsów — po europejsku.

A teraz dyskretnie pytanie. Dlaczego Polska do dnia dzisiejszego nie może ucywilizować od wieków goszczące u niej to plemię, które zabrudza nasze miasteczka, miasta i stolicę? — (Dość przejechać tranwajami, przejeżdżającymi przez dzielnice żydowskie) i zatruwa duszę polską!

Takich typów i okazów muzealnych, a przytem niemożliwie aroganckich, jakich wydaje Małopolska, Łódź, może mniej Warszawa, nie posiada żaden zakątek w świecie — nawet Rosja.

W Polsce tylko, zawdzięczając nadzwyczaj dogodnym warunkom, żydzi zachowali najwięcej cech charakterystycznych swej rasy.

Wreszcie jeszcze jedna uwaga, oparta na doświadczeniu.

Podróżnik, chcąc tutaj zadowolić potrzeby duszy religijnej, musi przyjechać z głęboką już wiarą.

Samo zwiedzanie pamiątek drogich, patrzenie i branie udziału w najuroczystszych nabożeństwach, przy jednoczesnem kręceniu się dzikich jeszcze tubylców, rozmowach ludzi obojętnych różnych ras i wyznań, a niekiedy sporów — nie wystarcza.

Trzeba koniecznie odosobnić się od zgiełku i wrzasków, w ciszy i skupieniu przenieść się myślą w odległe czasy.

Dusza wtedy napelni się wzruszeniami, religijnymi, wiara się wzmoże, bo przychodzi świadomość, że naprawdę znajdujemy się w Ziemi Świętej.

Cel więc najgłówniejszy — osiągnięty. Byliśmy w tem szczęśliwem położeniu, że opuszczając Ziemię Świętą, doznaliśmy najwspanialszej uczyty w życiu.

W dzień Wielkiej Nocy o 5½ rano zaczęliśmy Ofiarę Mszy Świętej na grobie Pana Jezusa.

Myśl, że o tej godzinie i z tego miejsca „prawdziwie Pan zmartwychwstał“, tak wstrząsnęła całym jestestwem, żeśmy nie wiedzieli, co się z nami dzieje. To było coś więcej potężniejszego od uczuć podczas pierwszej Mszy św. w życiu!

Wyrazy Mszy św. migały nam przed oczyma, z trudnością przechodziły przez gardło. Dusza promieniowała i jakby ulatywała w przestworza. Ale trzeba kończyć Ofiarę, gdyż zastęp kapłanów czekał swej kolejki.

W tem podniosłem uczuciu wyruszyliśmy w dalszą podróż do Egiptu.

Ks. K. M.

KRONIKA.

Czynności Jego Eminencji Arcypasterza. Dnia 25/III o godz. 8½ r. J. Em. odprawił Msze św. w sali Katolickiego Związku Polek.

Dnia 16/IV o godz. 11½ r. J. Em. złożył rewizytę p. premierowi W. Sławkowi.

Dnia 28/IV i 30/IV o godz. 4 p. p. J. Em. był na posiedzeniu Komitetu Budowy Kościoła Opatrzności Bożej.

Dnia 30/IV o godz. 3 p. p. J. Em. przyjął u siebie p. Posta, posła austriackiego.

Dnia 3/V o godz. 10 r. J. Em. odprawił w katedrze uroczyste nabożeństwo.

Dnia 4/V o godz. 4 p. p. J. Em. poświęcił sztandar szkolny seminarjum nauczycielskiego SS. Zmartw. Pańskiego i wygłosił tam przemówienie.

Dnia 5/V o godz. 8½ r. J. Em. odprawił Mszę św. w kaplicy SS. Magdalenek przy ul. Żytniej.

Dnia tegoż przyjął u siebie p. Nervo, posła pełnomocnego i ministra nadzwyczajnego Meksyku.

Dnia 7/V o godz. 12 w poł. J. Em. odbył konferencję z p. p. architektami archidiecezjalnymi w sprawie budowy domu katolickiego.

Dnia tegoż o godz. 5 p. p. J. Em. był w Zamku Królewskim na przyjęciu u Pani Prezydentowej Mościckiej.

Dnia 9/V o godz. 2 p. p. J. Em. wyjechał na wizytację pasterską par. Goszczyn i par. Wrociszew, skąd powrócił dnia 12/V o godz. 6 w.

Dnia 13/V o godz. 11 r. J. Em. przyjął u siebie w pałacu p. bar. Klebelsberga, ministra oświaty Królestwa Węgierskiego.

Dnia tegoż o godz. 3 p. p. J. Em. przyjął u siebie p. Hubickiego, wice-ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Dnia 16/V o godz. 10 r. J. Em. odprawił Mszę św. w kościele św. Augustyna, z racji odprawianego się tam 40-godzinnego Nabożeństwa z okazji 1500-letniej rocznicy śmierci patrona tegoż kościoła.

Dnia 17/V o godz. 1 p. p. J. Em. wyjechał na wizytację pasterską do Skierniewic i Starej Rawy, skąd powrócił dnia 18/V.

Dnia 20/V o godz. 10 r. J. Em. odprawił Mszę św. w kościele SS. Wizytek.

Dnia 22/V o godz. 5 p. p. J. Em. był na przyjęciu u J. E. Ks. Nuncjusza Marmaggi.

Dnia 24/V o godz. 1 p. p. J. Em. wyjechał na wizytację do Góry Kalwarii, Sobikowa i Chynowa, skąd powrócił do domu dnia 27/V.

Wizytacja pasterska J. Em. Ks. Kardynała. W dniu 9 maja J. Em. Ks. Kardynał A. Kakowski w towarzystwie ks. dr. Chorońskiego, kanonika metropolitalnego i kanclerza kurji, oraz ks. kan. A. Grabowskiego, notariusza kurji, udał się do Goszczyna w Grójeckiem, ażeby dokonać wizytacji kanonicznej. Przez te trzy dni wizytacji arcybiskupiej Goszczyn, niegdyś ks. ks. Mazowieckich miasto, a dziś tylko mała osada, przeżył radosne i pamiętne chwile.

Z zapalem i wielkiem wzruszeniem witała ludność miejscowa przy wielu bramach tryumfalnych dostojnego gościa. Arcybiskup zaraz w pierwszym dniu, po odbyciu ingresu, wygłosił dłuższe przemówienie do wiernych, podnosząc ich zalety i przypominając obowiązki wierności świętej wierze i Kościołowi. Goszczyn chlubi się swoją wspaniałą nową świątynią, która imponuje całej okolicy. W dawnej świetności swojej Goszczyn posiadał kościół modrzewiony, fundowany jeszcze przez królową Bonę; świątynia ta spłonęła, a w r. 1878 został wybudowany kościół murowany, który jednak wskutek wadliwej konstrukcji uległ zniszczeniu. W r. 1922 rozpoczęto przebudowę świątyni według planów arch. Szyllera, a dzięki niestrudzonej pracy i poświęceniu obecnego proboszcza i dziekana goszczyńskiego, ks. kan. H. Osińskiego, dziś posiada Goszczyn piękny dom Boży.

Ale Goszczyn nie tylko może się chlubić swoją świątynią — cieszy się i chlubi swoimi szkołami, w których nauczycielstwo, wierne Kościołowi i Ojczyźnie, szerzy prawdziwą oświatę. To też J. Eminencja, chcąc podkreślić konieczność łączności pracy kapłańskiej z nauczycielską, odwiedził szkołę w Goszczynie, gdzie zebrane z całej parafii nauczycielstwo i działwa zgotowały najwyższemu dostojnikowi Kościoła w Polsce wielką owację. Ks. Kardynał w gorących słowach przemówił do nauczycielstwa z podziękowaniem za pracę i wezwaniem do wierności Kościołowi oraz współpracy z duchowieństwem.

W czasie pobytu w Goszczynie J. Eminencja udzielił Sakramentu Bierzmowania 1300 osobom.

W dniu 11 maja, t. j. w niedzielę po południu, J. Eminencja opuścił Goszczyn i udał się na wizytację do Wrociszewa, której

proboszczem zaledwie przed paru tygodniami został mianowany ks. J. Szlązak, długoletni prefekt szkół warszawskich. Arcypasterz dlatego głównie z Goszczyna swe kroki skierował do Wrociszewa, żeby wiernych tamtejszych pobudzić do większej gorliwości, bo w ostatnich czasach rozmaici sekciarze zaczęli wśród nich grasować.

Nazajutrz, t. j. w poniedziałek, po odprawieniu uroczystego nabożeństwa, po katechizacji dzieci, po bierzmowaniu, którego udzielił 535 osobom, Jego Eminencja powrócił do Warszawy.

* * *

W dalszym ciągu wizytacji pasterskiej J. Em. Arcypasterz w towarzystwie ks. dr. Z. Choromańskiego, kanclerza kurji, udał się w dniu 17 maja do Skierniewic. Na granicy parafji w Kamionie powitał Arcypasterza starosta skierniewicki i liczna banderja.

Przy wjeździe do miasta przesiadł się Eminencja z samochodu do powozu i, obsypany kwieciami ze szpaleru dziatwy szkolnej, wjechał na rynek.

W pobliżu magistratu przy wspaniałej bramie tryumfalnej oczekiwało swego Arcypasterza licznie zgromadzone duchowieństwo z ks. kan. A. Lipskim, dziekanem i proboszczem skierniewickim na czele, władze municypalne z p. burmistrzem Macher-skim, przedstawiciele wojskowości szkolnictwa i nieprzeliczone tłumy wiernych.

Po przemówieniach powitalnych, Eminencja odbył uroczysty ingres do starej, bo jeszcze przez prymasa Ostrowskiego w 1730 r. zbudowanej, świątyni, która za ciasna na obecne warunki wielkiej parafji skierniewickiej, zaledwie mogła pomieścić część zgromadzonych wiernych. Po wysłuchaniu sprawozdania miejscowego proboszcza, Arcypasterz w gorących słowach przemówił do zebranych, porównując dawne czasy, kiedy przed 13 laty był w tej parafji. Obecnie zachęcał do budowy nowej tak potrzebnej dla Skierniewic świątyni, poczem odprawił procesję za zmarłych, udzielał sakramentu bierzmowania i przyjmował liczne delegacje różnych stowarzyszeń na plebanji.

Nazajutrz, po lustracji świątyni i zakrystji, Ks. Kardynał odprawił uroczystą Mszę św., a kazanie wygłosił o. Norbert, gwardjan franciszkanów w Warszawie. Odbyła się także katechizacja dzieci i znowu Arcypasterz bierzmował, tak że ogółem wybierzmował w Skierniewicach 1.300 osób. Odwiedziwszy wreszcie kościół św. Stanisława na starym cmentarzu i szpital powiatowy, entuzjastycznie żegnany przez wiernych, o godz. 3 po poł. opuścił Skierniewice, żeby się udać do starej parafji, bo sięgającej XIII w., do Starej Rawy, której gorliwym pasterzem jest ks. J. Zaleski.

W poniedziałek popołudniu J. Em. powrócił do Warszawy.

Program I. Krajowego Kongresu Eucharystycznego w Poznaniu. Kongres rozpocznie się w czwartek 26 czerwca r. b. uroczystem nabożeństwem do Ducha św. — Na zebraniach plenarnych przewidywane jest 6 następujących referatów: „Eucharystia w życiu Kościoła“, „Eucharystia a odrodzenie świata“, „Eucharystia źródłem pełni życia jednostki“, „Eucharystia fundamentem rodziny“, „Polski odnowienie w Eucharystji“, „Eucharystia źródłem Akcji Katolickiej“. Poza tem obraduje 15 sekcji: kapłańska, dla inteligencji, akademicka, kobieca, misyjna, uniijna, dla akcji katolickiej, literacko - prasowa, młodzieży męskiej, młodzieży żeńskiej, apostołstwa modlitwy, pedagogiczna, tercjarska, dla emigracji i charytatywna.

Adresy tych sekcji są następujące:

Sekcja kapłańska: ks. prof. Bolesław Ciszak w/m Aleje Marcinkowskiego 22, III ptr. tel. 5507.

Sekcja kobieca — przew. p. Stan. Zofja Rzepecka w/m Wielkie Garbary 14, tel. 5944 albo 2542.

Sekcja piśmiennictwa i prasy katolickiej — przew. ks. inf. Józef Kłos w/m Ostrów Tumski 18 tel. 3851; wice-przew. inż. Szczep. Jeleński w/m Al. Marcinkowskiego 22 II ptr. pok. 44, tel. 3613.

Sekcja młodzieży męskiej — ks. dr. Ludwik Jarosz w/m pl. Nowomiejski 5.

Sekcja młodzieży żeńskiej — przew. Marja Swinarska — przel. gimn. im. Dąbrówki w/m Młyńska 11.

Sekcja tercjarska — przedstawiciel w Poznaniu — O. Gwardjan Rainer Gościński w/m Franciszkańska 2, tel. 3688.

Sekcja apostołstwa modlitwy. — Przedstawiciele w Poznaniu — OO. Jezuici w/m Szewska 18 tel. 1510.

Sekcja pedagogiczna — ks. radca dr. Noryśkiewicz w/m Piekary 9.

Sekcja emigracyjna — ks. dr. Stan. Janicki wice-przew. w/m Kwiatowa 3, tel. 3654 albo 4009.

Sekcja misyjna — przew. ks. kan. Henryk Zborowski w/m Ostrów Tumski 17.

Sekcja charytatywna — przew. prof. dr. Ant. Jurasz w/m Jasna 10, tel. 6703.

Sekcja akademicka — cand. med. Feliks Kończal w/m Mickiewicza 29 u pp. Maćkowskich tel. 6169.

Sekcja uniijna — przew. J. Eksc. Ks. Arcybiskup Jałbrzykowski — Wilno, przedstawiciel w Poznaniu — ks. kan. Rutkowski w/m Ostrów Tumski 1.

Sekcja dla Akcji Katolickiej — przew. ks. inf. St. Adamski w/m Ostrów Tumski 3, tel. 2679.

Komisja finansowa — przew. dyr. Sew. Samulski w/m Słowackiego 57, tel. 6695.

Komisja aprowizacyjna — przew. ks. prob. Narcyz Putz w/m św. Wojciech 13, tel. 1479.

Komisja referatowa — przew. prof. dr. Bronisław Dembiński w/m ul. Chełmowskiego 2, tel. 7811.

Komisja wystawy religijnej — ks. dyr. Majkowski w/m Lubrańskiego 1.

Komisje organizacyjna i kwaterunkowa — w organizacji.

Adres Komitetu Wykonawczego I Kraj. Kongresu Eucharystycznego w Polsce: Poznań — Aleje Marcinkowskiego 22. III ptr. pok. 65, tel. 5099.

N. B. Sekcja dla inteligencji — przew. rektor dr. Kasznica w/m Grottgera 2, sekretarz dr. Zbigniew Morawski w/m Mickiewicza 34.

Na Kongres Eucharystyczny w Poznaniu. Pod protektora-tem J. E. Ks. Biskupa Antoniego Szlagowskiego zawiązał się w Warszawie Komitet z Członków Apostolstwa Modlitwy, (przy kościele oo. Jezuitów), organizujący wyjazd na pierwszy Krajowy Konkres Eucharystyczny w Poznaniu.

Kongres ten będzie trwał od 26 do 29 czerwca r. b.

Uprasza się o wczesne zgłoszenie swego udziału do 10 czerwca pod adresem: p. Jana Kazimierza Grodowskiego, ul. Podwale 17, m. 77 i załączenie na kosztą przejazdu tam i z powrotem 30 zł.; (utrzymanie dzienne około 3 zł.).

Wyjazd dnia 25 czerwca w środę o godzinie 2-ej, minut 10 po południu; a zbiórka na peronie Głównego Dworca o godzinie 1-ej.

Z Dyrekcji Archidiecezjalnej Związków Misyjnych.

Wobec zapowiedzianego i mającego się odbyć w dniach 26 — 29 czerwca r. b. Krajowego Kongresu Eucharystycznego w Poznaniu, prezes sekcji misyjnej wspomnianego Kongresu Ks. Kan. Zborowski zwrócił się do naszej Dyrekcji z propozycją nadesłania niebawem 75-ciu zaproszeń dla tyluż delegatów duchownych i świeckich, reprezentujących Papieskie Dzieła Misyjne bądź inne ugrupowania misyjne Stolicy czy miast lub dekanatów, którzyby zgłosili chęć swoją uczestnictwa w pracach i obradach rzeczonoj sekcji misyjnej Kongresu. Pożądani są dyrektorzy miejscowi oraz osoby z sekcji ugrupowań zainteresowanych pomocniczą akcją misyjną w obrębie Archidiecezji Warszawskiej.

Zebranie sekcji misyjnej Kongresu rozpocznie się w d. 27 czerwca o godz. 9-ej rano w sali Królowej Jadwigi. Al. Marcinkowskiego 11. Program zebrania następujący:

1° Zagajenie, 2° Referat I. — Żywotność misyjna przez Eucharystję — Ks. J. Krzyszkowski T. J. z Krakowa, 3° Śpiew misyjny pod dyrekcją księży salezjanów, 4° Referat II. — Pomoc udzielana misjom przez Papieskie Dzieła Misyjne: Rozkrzewiania Wiary, św. Dzieciństwa P. Jezusa, św. Potra Ap. — Ks. prałat Kirstein z Torunia, 5° Zakończenie. Poza tem urządzona

będzie wystawa wydawnictw misyjnych. Mieszkania dla delegatów wskazane zostaną przez sekcję mieszkaniową.

Ze względu jednak na spodziewany znaczny napływ uczestników Kongresu, Prezydium jego sekcji misyjnej prosi o nadesłanie spisu imiennego składu misyjnej Delegacji Stolicy i Archidiecezji Warszawskiej najpóźniej do d. 5-go czerwca r. b.

W tym więc celu Dyrekcja Archidiecezjalna prosi o zgłoszenie osobistego akcesu wraz z adresem Czcigodnych Księży Dyrektorów miejscowych czy też przez nich poleconych zelatorek lub zelatorów misyjnych z poszczególnych dekanatów naszej Archidiecezji albo delegatów z Warszawy bądź wprost do Kurji Metropolitalnej przed d. 30 maja r. b. na ręce Ks. Kan. W. Celińskiego, bądź na najbliższem miesięcznem misyjnym zebraniu Dyrekcji Archidiecezjalnej, które się odbędzie w d. 30 maja r. b. o godz. 19-ej w lokalu Sodalicii Klawerjańskiej ul. Warecka 10 m. 5.

Dyrektor Archidiecezjalny Zw. Misyjnych
Ks. A. Trepkowski.

BIBLIOGRAFJA.

KS. PROF. DR. ST. SZYDELSKI. *Idea odrodzenia w misterjach hellenistycznych a u św. Pawła.* (S. B. 14/15) str. 91. Cena zł. 6. — Nakład Księgarni św. Wojciecha, r. 1930.

W uczonej i arcyciekawej rozprawie autor dowodzi, że słownictwo mistyczne i wogóle misterja greckie nie oddziaływały na myśl św. Pawła. Świat mistów a świat chrześcijański to dziedziny całkiem różne i tylko powierzchowne zgola badanie niektórych autorów niemieckich przyczyniło się do twierdzenia o wpływie pierwszego na drugie, gdy raczej w pewnym wypadku należałoby mówić o wpływie chrześcijaństwa na misterjum greckie. Autor rozporządza wielką wiedzą i jest pierwszym w Polsce znawcą tego ważnego problemu.

S. JELEŃSKI. *O siódmej godzinie.* Opowieść ewangeliczna. Nakład Księgarni św. Wojciecha. Cena w brosz. zł. 3,50, w kart. zł. 4,50, r. 1930.

Trzecia to już opowieść ewangeliczna tego autora. Dwie pierwsze „Mała Miriam“ i „Woda Żywa“, cieszące się dużą poczytnością wśród młodocianych czytelników, przeznaczone były dla młodzieży od lat dziesięciu. Ta książeczka, znacznie obszerniejsza i trudniejsza traktująca zagadnienie, nadaje się raczej dla młodzieży starszej, a nawet dojrzały czytelnik przeczyta ją z przyjemnością i z dużym pożytkiem. Pośredniczką jest tu fabuła żywa, barwna, emocjonująca, poparta gruntownymi studjami nad topografią miejscowości opisywanych, obyczajowością ówczesną, historią etc.

MARCISZEWSKA - POSADZOWA STEFANJA. *Instrukcje dla chroniarek.* (Biblioteczka Wychowania Przedszkolnego 9) Str. 58. Cena zł. 1,80. Nakład Księgarni św. Wojciecha, r. 1930.

Długoletnia zasłużona wychowawczyni skreśla w tem dziełku program dzienny w ochronach. Autorka jest przeciwna wszystkiemu co zatrąca nauką szkolną w ochronach, stąd odrzuca także modną nazwę „przedszkole“. Uwagi jej, jako najkompetentniejszej znawczyni tego przedmiotu, powinny być przeczytane i zastosowane przez wszystkie kierowniczkę ochron.

NADEŚLANO DO REDAKCJI.

KS. DR. M. SIENIATYCKI: *Zarys Dogmatyki Katolickiej, t. III. O Łasce i cnotach wlnych.* Kraków, 1930. Nakładem autora.

X. WOJCIECH MIESZKOWSKI: *Znajomość ludzi czyli o temperamentach w życiu ludzkim.* Kraków, 1930.

X. W. KALINSKA: *Na Golgotę.* Warszawa, 1930. Kat. Tow. Wyd. Kronika Rodzinna. Podwałe 4.

JÓZEF SCHRIJVERS C. S. S. R.: *Moja Matka.* Katolickie Towarzystwo Wydawnicze „Kronika Rodzinna“. Warszawa — 1930.

MARJA SUCHORZEWSKA: *Moja Luterka.* Warszawa, 1930. Katol. Tow. Wyd. Kronika Rodzinna. Podwałe. 4.

DOM HANDLOWY

WACŁAW RAGOIS-ka

Warszawa, ul. Krak. Przedmieście 54

Gmach Seminarjum Metropolitalnego

Zaprzysiężony dostawca poleca gwarantowanej czystości

WINA MSZALNE

Zegarki złote wykuintne, srebrne, stalowe
i niklowe precyzyjue i trwale poleca

PIOTR SMALEĆ

Warszawa, Mazowiecka 2

R. Z. F. 1877. Tel. 139-44.

BIŻUTERIA: Sygnety i pierścienie artystycznie cyzelowane i t. d.

ZA POZWOLENIEM WŁADZY DUCHOWNEJ.

Redaktor i wydawca: *Ks. Dr. Remigjusz Dąbrowski.*

Czcionkami Drukarni Archidiecezjalnej „Polak-Katolik“ Warszawa, Krak.-Przedmieście 71.